

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149

SIBIU

1 și 15 iulie

Nr. 25—28

2001

Asigurări Divine

„Luminătorul trupului este ochiul. Deci, dacă ochiul tău va fi curat, tot trupul tău va fi luminat; iar dacă ochiul tău va fi rău, tot trupul tău va fi întunecat. Așa dară, dacă lumina, care e în tine, este întuneric, atunci cum e întunericul?” (Mt. VI, 22—23).

Duminica a III-a după Rusalii

Una dintre cele mai obișnuite stări din viața omului pământean, dacă nu chiar cea mai obișnuită, este grija. Grija trupului, grija pâinii, grija îmbrăcăminteii — grija zilei de mâine, apoi grija copiilor, grija gospodăriei, grija măririi sau dacă ești mare grija căderii, grija sănătății, grija păzirii legilor — deci grija libertății. Griji, griji, griji din toate părțile. Așa-i de hărțuit bietul om, că n-are nici zi nici noapte binecuvântată de tihnă, fără de griji.

Duhul acesta al „griji de multe”, așa-numit de Sfântul Efrem Sirul în cea mai scurtă, mai frumoasă și mai cuprinzător creștină rugăciune, — rugăciunea pe care o rostim plecându-ne genunchii în timpul Postului mare — duhul acesta este un duh viclean și înșelător, un diavol. Și e diavol cu cele mai mari înlesniri de izbândă asupra omului, pentru că îl în-

deamnă pe om la gânduri și fapte oarecum firești, în așa fel că sârmanul om nu-l miroase pe dumnealui și, dacă nu-l miroase nici nu-l alungă.

Căci, să știți, cum spun Sfinții Părinți că cea mai iscusită metodă a diavolului de a-și face ucenici, e aceea de a-l face pe om să creadă că nu există diavol. Căci ce e mai nevinovat dar și mai înșelător decât ca din umbră să rostească la urechea cugetului omului:

Ce vei mânca oare? Ești, șomer, ce vei face mâine? Ai nevastă, copii, și ai datoria să-i hrănești și să-i îmbraci. Fă-ți socoteală bună. Nu știi proverbul: „Dumnezeu dă, dar în tristă nu pune”. Nu-i drept?

Frământă-te, îngrijește-te din vreme. Muncește, adună. Oare nu Sf. Scriptură spune că „cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce!” Și uite așa șoptește dia-

volul acesta al griji. Și cu toate acestea, vrând omul să-și îndreptățească cugetele și faptele, face voia diavolului. Nu degeaba învață Psalmistul: „Că nu se va îndreptăți înaintea Ta (Doamne) tot cel viu, că a prigonit vrămașul sufletul meu”.

Dar lucrul trebuie adâncit și lămurit.

Două sunt lumile în care e hărăzit omul să trăiască: lumea aceasta, pământescă — scurtă, precum o vedem și lumea cealaltă, cerească — veșnică precum o dorim și ne-o învață Sf. Scriptură. Dar ținta, osteneala unde este, și anume: dobândirea vieții veșnice în Împărăția lui Dumnezeu. Căci nu avem aici pe pământ cetate stătătoare, precum spune Apostolul, ci suntem străini și călători aici, pentru o vreme, iar

(Continuare în pag. a 2-a)
† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Apel către toți românii din țară și din lume

Acum, la intrarea în cel de-al treilea mileniu, noi, toți românii, fie că suntem pe pământul moșilor și strămoșilor noștri, fie că suntem cetățeni loiali ai altor state, avem datoria să ne gândim la destinul națiunii române, la viitorul ei, într-o lume aflată în profundă schimbare.

Societatea românească trece prin mari transformări și se confruntă cu numeroase greutăți de ordin economic, social și politic. Dificultăților inerente oricărei schimbări - și mai ales ale unei ample schimbări - profunzimea celei începute prin Revoluția din decembrie 1989 - li se adaugă efectele deceniilor de guvernare totalitară, care au separat România de Europa Occidentală.

Avem mai mult ca oricând nevoie de solidaritate, de muncă inteligentă și îndârjită, de un proiect de viitor care să răspundă aspirațiilor noastre firești de pace, prosperitate și dezvoltare.

Cu toate greutățile trecutului și ale prezentului, grație unor oameni care și-au păstrat și apărât idealurile, Românii nu și-au pierdut credința în Dumnezeu, identitatea națională și culturală, atașamentul față de valori precum democrația, libertatea, toleranța, respectul demnității umane. Românii pot fi mândri de valorile lor naționale, de tradițiile și de obiceiurile lor, de umanismul lor, de apartenența la creștinătatea ortodoxă. Aceasta este zestrea pe care o aduc ei în proiectul Europei Unite, o zestre bogată și originală.

Viața generațiilor noastre, a semnatilor acestui Apel, nu a fost una ușoară. Am văzut multă durere și multă suferință, am văzut visuri prăbușite dar și speranțe împlinite. Am văzut cum din trupul României Mari, înfăptuită prin jertfa de sânge a părinților și bunicilor noștri, au fost rupte teritorii. Am suferit alături de cei care au suferit din cauza totalitarismelor.

Nu vrem ca România, oriunde s-ar afla ei, să mai sufere precum au făcut-o cei din generațiile trecute. Avem multe de făcut pentru a ne împlini această dorință.

Pentru săracii și pentru copiii României, fiecare din poziția sa și după puterile sale, am hotărât să ne unim eforturile în acțiuni conjugate în favoarea celor nevoiași. Vă chemăm pe toți să vă alăturați acestui efort. Să arătăm lumii că nouă ne pasă de copiii orfani și de bătrânii singuri. Să demonstrăm solidaritate și atașament față de valorile general-umane. Doar așa vom reuși să ne atingem

idealul împărtășit de toți românii - de integrare europeană și euro-atlantică.

Diferențele de idei și disputele politice rămân esența oricărei democrații. Românii din interiorul țării și cei din lumea întreagă nu au numai dreptul, dar trebuie să fie încurajați să analizeze cât mai profund posibil viitorul națiunii noastre, compoziția guvernelor și alegerea politicianilor noștri. Totuși, aceste dezbateri trebuie să fie călăuzite de interesele noastre istorice. În viitorul apropiat România se va afla în fața unor momente majore. Fără progres economic nu vom realiza integrarea ca membru deplin în Uniunea Europeană; fără sprijinul dumnea-voastră, cererea României de integrare în NATO nu ar avea același ecou. Împlinirea acestor două deziderate ne privește pe noi toți, și se așază deasupra oricăror calcule politice sau personale.

Vom dedica toate eforturile noastre pentru împlinirea acestor țeluri. Și așa cum țările din regiunea noastră au reușit să fructifice creativitatea diasporei lor pentru binele națiunilor lor, facem apel la toți românii să ne ajute pentru a reuși în marile încercări care ne stau în față.

Procesul început în secolul al XIX-lea, prin mișcarea de renaștere națională, trebuie să se împlinească în secolul nostru, astfel încât românii să devină parteneri egali în familia europeană a națiunilor.

Ca semn al acestei voințe comune, dorim să contribuim practic la împlinirea câtorva mari proiecte de asistență socială și de marcarea a identității noastre creștin-ortodoxe. Un prim proiect pe care dorim să-l sprijinim, și în folosul căruia îi chemăm pe toți românii cu posibilități să ni se alăture, este schimbarea în bine a vieții copiilor României, inclusiv prin adopții ca alternativă la orfelinate, și a bătrânilor, tot mai lipsiți de posibilități. Ne gândim de asemenea, să sprijinim citirile românești de peste hotare, lăcașuri de închinare în limba noastră și mărturiile ale credinței neamului românesc, cum ar fi Așezămintele de la Ierusalim și Ierihon. Astfel, ne facem datoria de oameni cu credință în Dumnezeu și în valorile creștine și lăsam un semn al trecerii noastre prin lume.

Aceasta este o datorie nu numai față de strămoșii noștri, care au luptat și au murit pentru independența noastră, ci și față de generațiile viitoare, care trebuie să aibă garanția că niciodată nu vor mai îndura ceea ce generațiile anterioare au îndurat.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Prea Fericitul

TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ION ILIESCU

Președintele României

Regele
MIHAIL

Catedrala Mitropolitană din Sibiu

— 95 de ani de la Sfințire —

Se împlinesc în acest an, 95 de ani de la sfințirea măreței Catedrale Mitropolitane din Sibiu, monument de arhitectură reprezentativ pentru stilul bizantin din Transilvania și din întreaga țară.

Au trecut 95 de ani de când un sobor de ierarhi, preoți și diaconi avându-l în frunte pe vrednicul de pomenire mitropolitul Ioan Mețianu într-o dimineață senină de primăvară au săvârșit slujba de târnosire a acestui Sion al Ortodoxiei românești simbol al credinței și al dragostei neamului românesc față de Biserica străbună și față de pământul strămoșesc.

Evenimentul de acum 95 de ani incununa într-un fel toată lupta și toate strădaniile românilor ortodocși din Ardeal de a-și afirma identitatea lor națională și confesională și totodată apartenența lor cu trupul și cu sufletul la aceste plaiuri pe care ei dintotdeauna le-au locuit.

Idea edificării unei catedrale ortodoxe în orașul de reședință al Mitropoliei - Sibiu, a aparținut mai întâi marelui mitropolit An-

dreii Șaguna cel care a fost aici în Ardeal „începtor întru toate” și care printr-o circulară trimisă în eparhie în preajma Crăciunului anului 1857, după ce în toamna aceluiași an a obținut aprobarea Împăratului Francisc-Iosif I, îi îndemna pe preoți și pe credincioși să jertfească din puținul lor pentru înălțarea unei sfinte catedrale în orașul Sibiu, care „să fie maica tuturor bisericilor din eparhia noastră...” și care să fie zidită „spre mărirea lui Dumnezeu și spre binele nostru”, cum se exprima el.

În urma apelului făcut s-a început organizarea Colectei propriu-zise, primul donator fiind însuși împăratul Francisc-Iosif I care a donat 1 000 de galbeni, urmat apoi de guvernatorul Transilvaniei cu 50 de galbeni, de Mitropolitul Andrei cu 2 000 de florini și de mulți alții.

Din cauza vitregiei vremurilor mitropolitul Andrei a adormit întru Domnul fără să-și poată vedea visul împlinit. Sub urmașii săi a continuat străngerea de fonduri pentru catedrală, astfel că sub păstorirea mitropolitului Ioan Mețianu (1899-1917) s-a pus piatra de temelie a actualei biserici catedrale în str. Mitropoliei nr. 33. Pentru degajarea locului, a fost nevoie de demolarea câtorva case din jur precum și a vechii bisericești grecești din Sibiu care până atunci servea drept catedrală episcopală.

Lucrările au început în anul 1902 și au continuat până în 1904, când biserica a fost pusă sub acoperiș, fiind coordonate de către arhitectul Sibiului de atunci Iosif Schussnig. Planul catedralei a fost acceptat în urma unui concurs la care s-au prezentat 31 de arhitecți, fiind declarat câștigător planul arhitecților Virgil Nagy și Iosif Konemer.

În ziua de 13 decembrie 1904 au fost sfințite și așezate în cele două turnuri cele 4 clopote. S-au confecționat apoi iconostasul și strănile în București la firma lui Constantin Babic, a fost introdusă lumina electrică și a fost pictată cupola. Pictura acesteia ca și a

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Ecouri ale „pelerinajului” papal în Grecia și Siria*

Redăm sub acest titlu câteva aspecte și ecouri ale vizitei Papei Ioan Paul al II-lea, în special în Grecia, la începutul lunii mai.

Astfel aflăm că Biserica Ortodoxă Greacă s-a opus mult timp acestei vizite, mai precis din iunie 1999 când papa și-a exprimat dorința de a călca pe urmele pașilor Sf. Apostol Pavel, cu prilejul jubileului anului 2001. Până la urmă, invitarea papei s-a făcut în calitate de șef de stat de către președintele Republicii elene, Dl. Costis Stephanopoulos, în ianuarie 2001, iar sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia și-a ridicat veto-ul său abia în martie 2001.

Nici un reprezentant al Bisericii ortodoxe n-a fost prezent la aeroport. Mai mult, manifestații de protest au avut loc la Atena,

iar în mănăstiri au fost arborate drapele negre. Și cu o săptămână înainte vizitei manifestațiile contra vizitei papale au adunat mii de credincioși, între care mulți călugări și călugărițe. În 2 mai, la apelul comunităților monahale din Athos, a avut loc un marș de protest în centrul Atenei. Au fost prezenți nu numai ierarhii și clerici, dar și foarte mulți credincioși veniți din toată țara, care purtau pancarte cu inscripții ca: „Nu venii Papei”, „Noi protestăm contra acceptului Bisericii noastre pentru vizita papală și contra participării ierarhiei la această vizită”. Un reprezentant al Muntelui Athos a citit un mesaj de aspru rechizitoriu la adresa papalității.

În Siria, în schimb, papa s-a bucurat de o mai bună primire. Astfel, încă, în ajunul sosirii sale la Damasc, Patriarhul Ignatie al IV-lea al Antiohiei și primat al Bisericii Ortodoxe

din Siria, Liban, Irak și Kuwait a acordat presei un interviu în care a ținut să sublinieze importanța acestei vizite pentru comunitățile creștine locale. El a spus între altele: „Papa Romei vine să viziteze țara creștinătății autentice. Vizita sa va fi foarte utilă... căci prin aceasta papa va spune oamenilor că religia creștină este din punct de vedere istoric autentică în această țară și că nu e doar un fenomen efemer”.

Redăm, în continuare, și un ecou al vizitei, venit de această dată, de la Paris, din partea lui Jean-François Colosimo, conferențiar la Institutul de Teologie Ortodoxă din Paris (Institut Saint-Serge), care a acordat în 5 mai, un interviu ziarului „Le Monde”. În opinia interlocutorului vizita papală a avut drept con-

(Continuare în pag. a 2-a)
Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Am preluat aceste ecouri din S.O.P. (Service Orthodoxe de Presse) nr. 259, Paris, iunie 2001.

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile 15 ani de la trecerea la cele veșnice a doi dintre marii ierarhi ai Bisericii noastre. Este vorba de patriarhul JUSTIN MOISESCU și de fostul mitropolit al Ardealului NICOLAE MLADIN.

Amândoi au fost ierarhi luminați, bine școliți la Universitățile celebre din Apus, ambii au fost mari profesori de teologie care au luminat și au pregătit de-a lungul carierei lor zeci de generații de studenți teologi deveniți apoi preoți slujitori în ogorul Domnului.

După ce au intrat în ierarhia bisericească ca și arhierii amândoi au fost la înălțimea chemării lor, aceea de a fi slujitori ai lui Dumnezeu și ai oamenilor. Au ilustrat împreună în chip strălucit, deși patriarhul JUSTIN doar pentru un an, scaunul mitropolitan din Sibiu, scaunul istoric al lui Andrei Șaguna și al lui Nicolae Bălan, înscriind în vremurile acelea destul de grele și de potrivnice credinței, pagini de adevărat misionarism, de cultură și de veritabilă teologie românească.

Ambii au fost mari ecumeniști, înscriindu-și numele lor printre pionierii ecumenismului practic din România și făcând cunoscut numele Bisericii noastre peste hotarele țării, ca delegați ai acesteia.

Au plecat dincolo, în zările veșniciei la un interval de aproape două luni, unul de celălalt, în anul Domnului 1986, lăsând în urmă un „nume bun” și o figură luminoasă vrednică de urmat și de întru chipat.

Au rămas în conștiința ierarhilor, a clerului și a credincioșilor ca doi ierarhi devotați cauzei lui Hristos și Bisericii Sale și ca două făclii care au luminat la altarul strămoșesc în vremuri de cumpănă și de încercare.

Acum, la împlinirea celor 15 ani de la trecerea lor dincolo, să le urmărim pilda vieții și a slujirii lor, să rugăm pe Marele arhieriu Hristos Domnul să le facă odihnă în ceata dreptilor și să le aprindem smerit o lumânare la mormintele lor din Catedrala patriarhală din București și de la Mănăstirea Băncoveanu, Sâmbăta de Sus, de la poalele Făgărașului, rostind creștineasca rugăciune: „În veci pomenirea lor”.

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-Vicar
Sibiu

Cultul creștin constituie și a constituit întotdeauna o sursă extraordinară pentru propăvăduirea creștină. Fără predică nu s-ar desfășura normal echilibrul liturgic al cultului creștin. Bogata imnologie bisericească constituie pentru orice credincios un prilej de a reflecta la aspectele cele mai variate ale învățării creștine în forma în care Biserica le-a păstrat și le-a transmis dintotdeauna. De cele mai multe ori cultul a fost un instrument important de luptă împotriva ereziilor, în toate componentele cultului creștin, dar mai ales în Sfânta Liturghie. Părintele Petre Vintilescu spune despre mine că ele reprezintă „credința cântată”, iar condacele au fost definite îndesebi ca predică poetică sau o poezie în care este transpusă dogma.

Penticostarul ca și carte de cult își are originile în Sfânta Scriptură a cărei învățătură este exprimată în scris de către Sfinții Părinți ca un omagiu închinat lui Dumnezeu. De aceea cred că înainte de a spune că Penticostarul este izvor al predicii și catehezei trebuie spus că Sfânta Scriptură reprezintă prin excelență sursa din care autorii Penticostarului se inspiră. Este de la sine înțeles că Evangheliile sunt principala sursă dacă admitem că Penticostarul ca perioadă liturgică se concentrează asupra marelui

Penticostarul — izvor al predicii și catehezei

eveniment al Învierii Domnului. Unii evangheliști au cunoștințe mai simple despre fapte, alții din contră le cunosc mai în amănunt adăugând și fapte noi pe care Penticostarul le preia în întregime. Important este că Scriptura ne transmite totul în lumina adevărului. Din această sursă aflăm că toate personajele aflate în preajma Mântuitorului după Învierea Sa din morți au primit cel mai puternic și mântuitor sprijin pentru Dumnezeu. Exemplul cel mai elocvent al mesajului pe care trebuie să-l primim în această perioadă este scos în evidență tot de o predică, este vorba despre predica Sfântului Apostol Petru de la Cincizecime care arată că:

„Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toți suntem martori. Deci, înălțându-se prin dreapta lui Dumnezeu și primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt L-a revărsat pe aceasta, cum vedeți și auziți voi”. (F. Ap. 2, 32—33).

În ce privește perioada imediat următoare primului veac creștin, documentele existente oferă destul de puține informații în ce privește cultul creștin dar există destul de multe în ceea ce privește propăvăduirea creștină pe care se fundamentează și o parte a cultului creștin. Constituțiile Apostolice ne informează că duminica în cinstea Învierii Domnului, pe când se lumina de ziua, în Biserica se făceau rugă-

ciuni și cereri către Dumnezeu. Cultul se continua cu citiri și explicări ale pericopelor evanghelice sau vetero-testamentare. De asemenea Testamentum Domini ne informează că sâmbăta spre duminică credincioșii se adunau la biserică unde se făceau cântări și citiri din psalmi iar episcopul sau preotul predica.

În primele patru secole creștine când oratoria clasică creștină era mai înfloritoare decât orice altceva din cultul divin, și aceasta deoarece gândirea creștină era frământată de probleme foarte importante cum ar fi hristologia sau triadologia, foarte multe cuvântări ale marilor părinți ai Bisericii au intrat în uzul liturgic. Așa se face că Sfântul Ioan Damas-

(Continuare în pag. a 7-a)
Drd. EMIL-RADU MOCIOIU

(Urmare din pag. 1)

casa noastră, obârșia noastră este în ceruri, de unde am venit odată cu strămoșul Adam.

Două sunt și părțile alcătuitoare ale omului: trupul — pământul organizat de mâna lui Dumnezeu și sufletul, care însufletește trupul.

Trupul din pământ vine și în pământ se întoarce. Iar sufletul se întoarce la

Asigurări Divine

Dumnezeu, de unde a venit. El nu moare, nu dispăre. Sufletul, gândul, mintea, simțirea, dorul, iubirea noastră, trăiește. Și numai cu această nădejde ne mai mângâiem pe malul gropii noastre către care clipă de clipă ne tot prăvălim. Căci noi toți vrem cu tărie să trăim veșnic. Și așa de mult vrem, că ne înșelăm și ne vine adesea să credem că noi, poate numai noi nu vom mai muri. Că e drept lucrul acesta, ne stau dovadă grijile cele multe pe care le punem în slujba vieții de pe pământ.

Și așa ne descoperim necredincioși și îndoielnici.

Oare din vrerea și cu puterea noastră am venit noi la viață aici pe pământ? Oare am venit cu un scop al nostru aici pe pământ? Cu siguranță nu. Nici gând.

Învățătura Bisericii Ortodoxe însă spune așa: că Dumnezeu nu numai că a creat lumea, ci o și conduce, îi poartă de grijă, iar grija lui Dumnezeu față de lume se cheamă *Pronie* sau *Providență*.

Învățătura minții omului însă, nu prea crede în Providență, și toată necredința e în paguba omului. Căci în loc să-și afle omul rosturile cele adevărate pe pământ, rosturile cele către Împărăția Cerurilor, în loc să-și trăiască viața senin, trădăvește după agonișite trecătoare, de care se leapădă când moare, căci nici nu-i încap în mormânt, și nici nu-i trebuiească acolo.

Acolo trebuiește altceva. Despre aceste trebuințe esențiale, pentru veșnicie, a învățat lumea Iisus Mântuitorul: „Nu vă îngrijiți pentru viața voastră, cu ce vă veți îmbrăca... pentru că Tatăl vostru cel cereș știe că aveți trebuință de toate acestea”.

„Priviți la păsările cerului: ele nici nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în grânare, și Tatăl vostru cel cereș le hrănește”.

Acesta este cuvântul lui Iisus: Nu vă îngrijiți căci nu suntem singuri pe lume și n-am venit de capul nostru. Iar cel ce ne-a trimis ne poartă de grijă. Așa cum poartă de grijă păsărilor cerului, crinilor câmpului, fiarelor pădurilor. Așa are și grija noastră.

Cu toate aceste cuvinte frumoase, pe lume sunt oameni care n-au mâncare și n-au îmbrăcăminte, nu au case, stau prin canale, gări, parcuri. Copii abandonati, copii maltratați, bătrani alungați de propriii copii. Azilele, casele de copii, sunt pline și nimeni nu le deschide ușa. Sunt uitați. Dar Dumnezeu îi mângâie, îi binecuvintează, prin cadrele sanitare care îi îngrijesc.

Dumnezeu e Duhul Adevărului, e Adevărul însuși. Cuvintele Lui sunt adevărate. Și dacă pe lume mai sunt neajutorați, apoi pricina stă nu în Dumnezeu, ci în oameni. Căci iată ce spune Mântuitorul: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă”.

Condiția pe care o pune Dumnezeu este clară și categorică, tot așa ca și asigurarea pe care ne-o dă: de vom căuta mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, de vom recunoaște pe Dumnezeu ca Tată, toate ni se vor adăuga pe urmă. Toate trebuințele căutate pe urmă, nu înainte și împotriva Împărăției lui Dumnezeu.

Oare pentru cei ce caută Împărăția lui Dumnezeu, pentru credincioșii cei buni și drepiți, e de ajuns să fie buni și cinstitori, și încolo să stea cu mâinile în sân și să aștepte totul de-a gata de la Dumnezeu? Să nu se mai îngrijească de nimic?

Cuvântul Domnului trebuie înțeles bine. Avem în Cartea Facerii poruncă să muncim: „în sudoarea frunții tale îți vei mânca pâinea ta”. (Facere 3, 19). Sfântul Pavel spune clar: „cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce”.

Grija de căpetenie să ne fie întoarcerea „acasă, în Împărăția lui Dumnezeu”. De lepădam grija lumească, — Dumnezeu ia asupra Sa grija trebuințelor noastre pământești, ne asigură de împlinirea lor, veșnic îndestulate și frumos gătite. Și așa ne arată drumul către Raiul cel atât de dorit de noi toți.

De aceea ne spune Mântuitorul că Împărăția Cerurilor e în noi, că începe de aici de pe pământ. Că de nu începe de aici, nu mai începe niciodată.

Să ne ajute Dumnezeu ca toți să ne putem vedea în Împărăția Cerurilor.

Ecouri ale „pelerinajului” papal în Grecia și Siria

(Urmare din pag. 1)

secință o dezbinare și o provocare a ortodocșilor. În orice caz, a subliniat vorbitorul, „în Grecia și Rusia, papa are cele mai puține motive să se impună, atâta vreme cât acolo, creștinismul nu este atât de apropiat pe cât de divergent de acela pe care el îl reprezintă (papa). Apoi, ortodocșii nu pretind neapărat ca Ioan Paul al II-lea să ceară iertare cât mai ales să facă un gest clar, de respingere definitivă a oricărei forme de uniatism și de prozelitism”.

Întrebat asupra manifestărilor ostile din Grecia, față de vizita papală, Jean François Colosimo a subliniat că acestea au fost datorate „ambiguității vizitei papei”, care îi irită pe ortodocși. „Când el (papa n.n.), nu este invitat ca șef religios, el se face invitat ca șef de stat. Așa s-a întâmplat înainte în Georgia iar acum în Grecia și se va întâmpla în viitor în Ucraina”. „Memoria ortodoxă” păstrează despre papalitate amintirea unei „prăzi spirituale”, caracterizată prin „tentative unelțite de către Roma, pe parcursul ultimelor patru secole, de cucerire a unor poziții și de convertire a unor populații în țări ortodoxe”. Din această cauză, încrederea în papă este „foarte zdruncinată”.

În continuare, cel intervievat a arătat că: „ceea ce îi împiedică pe catolici și ortodocși de a se împăca este tocmai figura papalității, anume aceea a „păstorului” cu pretenție universală”.

La întrebarea „cum anume (în Grecia), Biserica ortodoxă poate să se dedea la un naționalism atât de puternic, chiar dacă legi-

tim din considerente istorice și pentru suferințele suportate, care naționalism însă este totuși puțin compatibil cu integrarea europeană”, Jean François Colosimo a răspuns subliniind că atâta vreme cât „grecii au sentimentul de a fi izolați și rău înțelegi în Europa (pentru că, n.n., sunt ortodocși) ... Biserica lor refuză o Europă care ar nega specificitatea sa ortodoxă, ... o Europă tehnocratică ce ar nega identitățile, o Europă care nu va fi fidelă mărturiei sale biblice, de apărare a valorilor comune și a unei conviețuiri fără de care s-ar cădea în barbarie”. Interlocutorul a insistat asupra legăturilor strâne care unesc populația de cler, amintind că „grecii nu vor putea uita niciodată că Biserica ortodoxă a fost aceea care a asigurat dănuirea culturii și limbii lor, le-a garantat libertatea pe parcursul aproape a patru secole de ocupație otomană, a construit națiunea, a propagat ideile de emancipare, iar în secolul al XIX-lea s-a aflat în fruntea luptei pentru independență... Cum s-ar putea ca în aceste condiții Biserica să nu fie populară? Cum să ne mai mirăm că ea face ca 500 000 de persoane să iasă în stradă, la Atena, pentru a-și apăra rădăcinile? Dacă în Franța, omul care zice nu globalizării este neapărat un țărănuș și anume José Bové, în Grecia, omul acela este neapărat un preot, un episcop. Arhiepiscopul Christodoulos este José Bové al Greciei”.

O altă personalitate din Franța, intervievată de această dată de cotidianul italian „L'Avvenire”, a fost binecunoscutul teolog Olivier Clément, profesor și el

la Institutul Saint Serge din Paris.

Întrebat în legătură cu această vizită, catalogată în mass-media occidentală drept „istorică”, profesorul O. Clément a spus între altele că dintr-un început vizita a fost rău primită și aceasta datorită faptului că Biserica locală, pe care urma să o viziteze papa (respectiv Biserica Greciei) nu l-a invitat pe oaspete ci s-a autoinvitat prin mijlocul cirea guvernului. „Mulți greci au avut deci impresia unui vizitator care s-a impus” și astfel toată afacerea a fost fără îndoială politică, derulată oarecum împotriva voii arhiepiscopului Atenei. „Un pelerinaj pe urmele Sf. Apostol Pavel”, au spus catolicii. În schimb ortodocșii s-au întrebat: „Ce fel de pelerinaj cu o escortă de o sută douăzeci de echipe de televiziune?”. Au existat apoi demonstrațiile ostile, cu pancarte pe care numele papei era prezentat ca opozant al lui Hristos.

„Această teamă, această mânie vin dintr-o istorie tragică, afirmă profesorul Clément. Se cuvine a reaminti drama din 1204, când a avut loc cea de a patra cruciadă și când cruciații au ingenușiat Constantinopolul, papa de la Roma din timpul acela, numind în Bizanț un patriarh latin. Seniorii occidentali și-au împărțit, atunci între ei imperiul bizantin, iar Grecia de azi se revendică drept moștenitoarea aceluși imperiu. „Imperiul n-a fost prin urmare distrus numai de Otomani, ci mai întâi de către Latini. În epoca modernă, îmbrăncitura uniată a fost cea care a detașat vaste regiuni ale lumii ortodoxe, spre a le supune

Romei, având doar atâta grijă de a le conserva ritualul oriental”. Și acum, în secolul al XX-lea grecii vin cu unele mărturii ale implicării Vaticanului în diferite situații dramatice pentru ortodocși precum: latinizarea forțată a Insulei Rodos și a Dodecanezului, cedarea în favoarea Albaniei a Imperiului de Nord, înjumătățirea Insulei Cipru în favoarea turcilor și nu în ultimul rând, recunoașterea pripită de către Vatican a republicilor catolice provenite din muribunda Iugoslavie.

„Toate acestea au fost reamintite în mod viguros papei Ioan Paul al II-lea printr-o lungă scrisoare a arhiepiscopului Atenei. Cu toate acestea, papa a persistat în intenția sa de a vizita Grecia”.

Profesorul Olivier Clément apreciază totuși pozitiv această vizită arătând că papa, care a văzut în Grecia „inima închiderii (rezistenței n.n.) ortodoxe”, aici în Grecia a voit el să aducă un cuvânt de reconciliere și pace. „Și într-adevăr, în Grecia a rostit el cuvinte decisive: a cerut iertare pentru drama de la 1204, a renunțat în mod solemn la orice prozelitism și a lăsat foarte clar să se înțeleagă că uniatismul nu a fost o bună metodă pentru reunificarea Bisericii”. În pofida declarației „Dominus Iesus”, papa a folosit expresia de Biserici surori, vizându-le pe cele ortodoxe.

Concluzia profesorului francez a fost aceasta: „Nu pot fi distruse atât de ușor prejudecăți colective, indiferent de care parte ar fi acestea. Cu toate acestea, speranța este posibilă și această călătorie a ajutat-o”.

Un avrighian martir: prof. dr. Vasile Stoica

„Cimitirele sunt pline de oameni de neînlocuit“

CH. de GAULLE

„În februarie 1919, Ion I. C. Brătianu m-a chemat la Paris unde, la Conferința de Pace, am fost ofițerul său de legătură pentru delegațiunile engleză și americană“. Acesta a fost VASILE STOICA, născut în Avrigh, în anul 1889 și mort la închisoarea Jilava, în 29 iulie 1959, în chinuri insuportabile, la vârsta de 70 de ani.

Dar să vedem, în continuare, cine a fost cel supranumit „OMUL CARE A CONTRIBUIT LA DOUĂ CONFERINȚE DE PACE“, omul care a luptat pentru întregirea și reîntregirea fruntariilor României.

Supradotat intelectual, fiu de țărani de frunte ai Avrighului, după studii secundare la liceul unguresc din Sibiu, apoi la cel ortodox (liceul „Andrei Șaguna“, n.a.), din Brașov, unde își ia bacalaureatul în anul 1909, Vasile Stoica își continuă studiile universitare la universitățile din Budapesta, București și Paris. La numai 24 de ani își ia doctoratul în litere cu mențiunea „EMINENT“, devenind profesor de limbă română, maghiară și franceză la Școala Civilă a ASTREI din Sibiu, începând cu anul 1913, fiind și un membru marcant al ASOCIAȚIUNII.

Tot atunci înființează revista „ROMÂNUL“, care prin conținutul patriotic al publicațiilor, incomodează autoritățile Austro-Ungare, silindu-l să treacă peste muntele Suru în Vechiul Regat. În Capitală face ziaristică, tipărește lucrări ca: „Habsburgii, ungurii și românii“, „Suferințele din Ardeal“ și alte asemenea lucrări, care îi atrag ura ungușorilor, condamându-l la moarte în contumacie, dar și simpatia marilor personalități bucureștene, ca verideri unioniste, ca Ionel I.

C. Brătianu, Tache Ionescu, N. Titulescu, N. Filipescu, care-l atrag în cercul lor și împreună cu aceștia îl conving pe Regele Ferdinand de necesitatea intrării României în război, împotriva imperiului Austro-Ungar (1916) și tot el este acela care a redactat documentele necesare din partea regelui, în special proclamațiile către țară și armată. Vine, însă, războiul și pentru noi, Români: este concentrat, trimis pe front, unde luptă eroic, ca sublocotenent, fiind rănit (de două ori) și pentru faptele de arme săvârșite pe câmpul de luptă este decorat cu Ordinul MIHAI VITEAZUL și VIRTUTEA MILITARĂ.

Apreciat de primul-ministru (Ion I. C. Brătianu), în anul 1917, este trimis în S.U.A., unde ține conferințe despre România și publică articole la gazete importante ca: „New York Times“, „New York Tribune“, „Washington Post“, „The Nation“, „New Republic“, și alte publicații; aici, leagă o serie de relații și chiar prietenii folositoare țării noastre cu Președintele Wilson, cu prof. T. Masaryk (ceh), cu polonezul Pederewski, devenit, după război, primul președinte al Poloniei renăscute.

Așa, cum am arătat la început, în februarie 1919, a fost chemat la Paris, de către primul-ministru, Ion I. C. Brătianu, pentru a participa la Conferința de Pace. Aici a desfășurat o activitate favorabilă României, mai ales în ceea ce privește stabilirea fruntariilor noastre, el fiind unul dintre cunoșcătorii buni ai situației noastre etnice.

În anul 1921, Vasile Stoica

(Continuare în pag. a 6-a)
ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central Astra Sibiu

Sfântul Ștefan — voievodul cel strălucit al Moldovei

Din anul 1992, Biserica îl pomenește în rândul Sfinților pe marele voievod al Moldovei - Ștefan - unul dintre cei mai străluciți conducători ai românilor. Dar cu multe veacuri înainte de canonizarea sa, „Sinodul infailibil al poporului“ l-a considerat sfânt, după cum spune cronicarul: „...după moartea lui îi ziceau Sfântul Ștefan-Vodă, nu pentru suflul, că este în mâna lui Dumnezeu..., ci pentru lucrurile sale cele vitejești carele nimeni din domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l-au agiunsu“.

Cronicarul spune că într-o zi, abătut și măhnit din pricina pierderii unei lupte, voievodul Ștefan a ajuns la chilia Sihastrului Daniil, într-un loc singular, în munți. Sihastrul se ruga. I-a spus lui Vodă să aștepte, până va isprăvi ruga. Apoi l-a primit și vodă s-a „ispovedit“ la dânsul. După ce l-a povățuit și l-a binecuvântat, Sihastrul l-a îndemnat să lupte și Vodă a prins curaj și i-a biruit pe dușmani. Acest episod consemnat de cronicar, ni-l înfățișează pe Sfântul Ștefan ca pe un voievod smerit și evlavios. Dincolo de omeneștile lui slăbiciuni, Sfântul Ștefan căuta iertarea duhovnicului și împăcarea cu Dumnezeu. Sihastrul Daniil este mărturia căinței voievodului, altfel „om cu păcate“, după spusa cronicarului. Smerenia unui voievod care așteaptă iertare de la un călugăr solitar este, cred, un exemplu rar în istoria capetelor încoronate. De altfel, întreaga lui viață și mai ales nefermura iubire față de pământul moldav, constituie una din cele mai frumoase pagini din istoria lumii.

Din acel aprilie 1457, când la Direptate Moldova i-a ieșit înainte cu „mitropolit, episcopi, egumeni, boieri și țărani“, până când a pus mâinile pe piept, la 2 iulie 1504 Ștefan cel Mare și Sfânt a ars ca o flacăra apărând creștinătea, Moldova și Biserica lui Hristos.

De câte ori, în multele-i războaie, nu s-a pus în stare de jertfă?! Neînfricat, bizuindu-se pe ajutorul lui Dumnezeu, era primul în luptă: „unde era lupta mai grea, acolo îl vedeai și pe dânsul“. Ca altădată împăratul Constantin, Ștefan poruncise să aibă în luptă steaguri creștine, brodate în mânăstiri și sfințite cu puterea rugăciunii. Ele stau măturie: unul la Vatoped în Athos și altul pe pământ românesc.

A luptat până când a fost doborât de o rană primită în luptă. Și lupta aceea a fost dreaptă. El n-a vrut pământul nimănui. A vrut doar să apere Moldova. Alături de calitatea de neînfricat apărător al Moldovei trebuie s-o amintim și pe aceea de mare ctitor de locașuri sfinte. Nu știu câți domni din istoria lumii se pot mândri cu peste 40 de biserici și mânăstiri ridicate într-o țărișoară jefuită și cotropită în fiecare an. Vorbesc despre marele ctitor mânăstirilor ori bisericile de la Putna, Neamț, Suceava, Probota, Bistrița, Huși, Vaslui, Tazlău, Milisăuți, Pătrăuți, Baia, Voroneț, Hârlău, Popăuți, Dobrovăț, Volovăț, Răușeni și atâtea altele. Pe toate le-a înzestrat cu icoane și odore de mare preț, cu odăjdii și Evanghelii ferocate în aur, clesopote și moșii, cu o mărimie greu de egalat. Venea adeseori la hramurile marilor mânăstiri și descălea de pe calu-i alb, la Neamțu, de înălțare sau în atâtea locuri din Țara Moldovei. Trebuie să amintim și de ajutorul pe care Sfântul Voievod l-a dat unor mânăstiri de la Muntele Athos. În primul rând Mânăstirea Zografu, căreia i-a făcut numeroase danii, fapt ce-l determină pe monahul Isaia din Hilandar să afirme că Mânăstirea Zografu a fost întemeiată de Ștefan cel Mare (deși în realitate, Ștefan era doar un ctitor adăugător, nu fondator). Pentru multe sale danii, Ștefan cerea viațuitorilor de la Zografu: „să-l scrie la Proscomidie pe el, pe soția sa și pe copiii și să-i cânte sămbătă seara un paraclis și marțea o liturghie și să-l pomenească până va fi în viață, iar după aceea să-i facă în anul întâi pomeneștile obișnuite și apoi să-i cânte într-o zi din an seara parastas și dimineața Liturghie“.

De asemenea, mânăstirile: Sf. Pavel, Vatoped, Grigoriu, Constantimoniu și altele îl consideră mare ctitor. Dincolo de multele sale danii trebuie remarcată dorința marelui voievod de a fi pomenit la Proscomidie, la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu. Daniile către bisericile Moldovei arată pe de o parte mărinimia ctitorului, iar cererea de a fi pomenit la Proscomidie arată pe de

altă parte înțelegerea voievodului că Sfânta Liturghie este cea mai importantă slujbă, care șterge păcatele oamenilor, prin jertfa cea nesângeroasă a Domnului.

Au trecut aproape 500 de ani de când slăvitul voievod a fost strămutat în veșnicile locașuri.

Trecerea anilor i-a sporit faima. Oriunde mergi în Moldova, vei întâlni zidiri mărețe, mânăstiri, biserici, cetăți, fântâni, poduri. Dar mai ales vei întâlni la fiecare casă a mintirea unui voievod neînfricat, luptător, ctitor. Și pe buzele pruncilor și ale bătrânilor, numele său se rostește cu bucurie și mândrie: „Într-însul găsise poporul românesc cea mai curată și mai deplină icoană a sufletului său cinstit și harnic, răbdător fără să uite și viteaz fără cruzime, strășnic în mânie și senin în iertare, răspicat și cu măsură în grai, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în fațele sale...“.

La sfârșitul vieții, marele domn se pregătea de întâlnirea cu Mântuitorul Hristos, Căruia îi închinase viața și Căruia îi ceruse iertare pentru păcatele săvârșite ca un om purtător de trup și viețuitor în lume. Vartolomeu Măzăreanu într-o lucrare de la începutul secolului XX transcrie ultimile cuvinte ale voievodului: „... Doamne, numai tu singur știi ce-a fost în inima mea. Nici eresurile înșelătoare, nici focul vârstei tinerești, n-au putut-o sminti, ci am rămas întărit pe piatra care este Însuși Hristos, pe a căruia Cruce de-a pururea îmbrățășată la piept, ținând, viața mea am închinat-o, nădejde nesmintită printr-însa la părintele veacurilor având, prin care pe toți vrăjmașii am gonit și am înfrânt...“.

La ziua pomeneștii sale, la 2 iulie, cântăm împreună marele voievod: „... Apărătorul neînfricat al credinței și patriei străbune, mare ctitor de locașuri sfinte, Ștefane voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu să ne izbăvească din nevoi și din necazuri“.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Portretul ciobanului din „Miorița“

Frumusețea Mioriței constă și în arta portretului ciobanului, pe care i-l face măicuța bătrână:

Mândru ciobănel
Tras printr-un inel,
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustecioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului!...

E un portret al tinereții bărbătești, al frumuseții veșnice, în stil direct, plin de metafore, într-un paralelism enumerativ.

Ciobanul e „tras printr-un inel“. Este vorba de un frumos obicei rămas în părțile Banatului: la botez copilul se trece printr-un colac, ca să fie zvelt, subțirel, agil.

Portretul e lucrat în două culori: alb și negru. S-a afirmat că ar fi patru culori. Culorile cailor din Apocalips: alb, negru, verde și roșu — ceea ce e absurd. S-a mai spus că „mustăcioara lui / spicul grâului“ ar fi blondă, galbenă. Că sunt „inadvertențe“ în construcția portretului. Nimic mai fals. În privința musteții nu e vorba de culoare, ci de formă, de așezarea perilor în mustață. Deci tot neagră.

Portretul ciobanului din Miorița e portretul clasic, în strălucirea lui de briliant, al literaturii noastre populare. Acest portret a fost inclus în motivul măicuții bătrâne. Într-o poezie din lirica populară din colecția lui M. Eminescu, o fată înșelată spune părinților ei cum era tânărul:

Un voinicel nant,
Nant și sprâncenat,
Sprâncenele lui,
Pana corbului,
Ochișorii lui
Mura câmpului,
Fețișoara lui
Spuma laptelui.
Mustecioara lui
Spicul grâului,
Coaptă la răcoare,
Neajunsă de soare,
Coaptă la pământ
Neajunsă de vânt.

După cum se observă cu ușurință portretul tânărului se aseamănă cu cel al ciobanului din Miorița.

Balada aceasta nu e „sfinxul“ românilor, fiindcă nu-i nimic de neînțeles, nimic enigmatic, totul s-a explicat științific! Ca toate capodoperele, Miorița rămâne, în continuare, deschisă interpretărilor, fiindcă e opera clasică a literaturii noastre populare, prin tăria de diamant a expresiei.

GRATIAN JUCAN

Sfântul Sisee cel Mare

— Icusit lucrător al smeritei-cugetări —

care nu poate fi păgubită cu nimic. (Filocalia IX, pag. 298).

Din cele cincizeci și două apoteagme din Patericul egiptean atribuite marelui nevoitor al monahismului primar, reiese că s-a născut pe la mijlocul sec. al IV-lea și din tinerețe s-a nevoit cu multă osârdie peste 60 ani în deșertul Skete din Egipt, sub povățuirea avvei Or, de unde auzind că Marele Antonie (250—356) a trecut la cele veșnice, cu binecuvântarea egumenului a plecat la muntele Colzim, locul de nevoită al lui Antonie.

Aici, l-a întrebat un părinte: „Cum ai lăsat Skete și pe Avva Or și ai venit aici?“. Și i-a răspuns bătrânul: „Când s-a mărit obștea în Skete și auzind că Avva Antonie a adormit, m-am sculat și am venit aici în munte și găsind liniște șed de puțină vreme aici“. Ace-

duce multă sminteală vieții duhovnicești.

Prin smerenie profundă și rugăciune neîncetată, viața lui s-a asemănat cu viața ingerilor. S-lindu-și firea s-a făcut biruitor asupra patimilor, iar petrecerea covârșea orice înfrânare. Se spune că prin smerita-cugetare și paza de a nu-și arăta harismele, prin rugăciune și binecuvântare, a înviat morți și a izgonit duhurile necurate. Patericul amintește că un mirean oarecare, a pornit de acasă cu fiul său să vină la Sfântul Sisee, pentru rugăciune și binecuvântare, așa cum obișnuiesc și astăzi mulți credincioși. Pe cale a murit copilul. Tatăl său nu s-a descurajat. A luat copilul în brațe și ajungând la chi-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
TEOFILACT CIOBĂCA,
Mân. Putna — Suceava

1. Patericul egiptean, Alba Iulia, 1990, pag. 207—213.
2. Patericul Sinaitic, Sibiu, 1995, pag. 222.

«Mi-aduc aminte, vedeam satul așezat înadins în jurul bisericii și cimitirului, adică a lui Dumnezeu și morților. Această împrejurare care numai foarte târziu de tot mi s-a părut foarte semnificativă, ținea oarecum isonul întregii vieți, ce se desfășura în preajma mea... Localizam pe Dumnezeu în spațiul ritual de după iconostas, de unde îl presimțeam iradiind în lume... La fiecare pas perspectivele se adânceau și se înălțau... Undeva lângă sat era un sorb; convingerea noastră era că acel noroiu fără fund răspundea de-a dreptul în Iad de unde izvorau și clăbucii. Trebuie să te transpui în sufletul unui copil care stă tăcut pe marginea sorbului, și-și imaginea acea dimensiune „fără fund” ca să ghicești ce poate însemna pentru om o geografie mistică... Satul era astfel situat în centrul existenței și se prelungea prin geografia sa de-a dreptul în mitologie și metafizică».

În acest Discurs de recepție la Academia Română, Lucian Blaga - al cărui nume îl poartă Universitatea din Sibiu - a făcut o adevărată introspecție a spiritualității rurale românești. O spiritualitate în care credinciosul trăiește prin cult, cu morții săi, cu însuși Iisus. Ceea ce nu înțelege cu mintea, înțelege cu sufletul și din dorința de a exterioriza ceea ce simte, creează, făcând loc larg imaginației și fanteziei.¹ Și astfel, ajungem să constatăm că lumea ne este, împreună cu timpul, grație și judecată².

După o legendă românească - pe care Lu-

La proscomidiar

cian Blaga a cercetat-o, în cadrul preocupărilor sale de psihologia religiei - cerul era, la început, foarte aproape de pământ, încât putea fi atins cu o aruncătură de piatră. Dar cerul a fost murdărit de răutatea oamenilor și atunci Cel de Sus l-a înălțat. Țăranul român părea așa de convins de prezența divină în lume, încât își închipuia că cerul trebuie să fi fost odată vecin cu omul³. Ideea vecinătății dintre cer și pământ a fost înălțată de Blaga într-o altă legendă românească, în care se spune că pământul ar fi fost inițial transparent, mai precis până la uciderea lui Abel. După omor, Cain a îngropat trupul fratelui său, care se vedea, însă, din pământ, ca din apă, iar atunci Dumnezeu a întunecat pământul. Viziunea despre pământul transparent este una sofianică,⁴ iar prin sofianic, o determinantă stilistică importantă a Ortodoxiei, Blaga înțelege un anumit sentiment al omului în raport cu transparența, sentiment grație căruia omul se simte receptacol al unei transcendențe coborâtoare.⁵

Localizam pe Dumnezeu în spațiul ritual de după iconostas, de unde îl presimțeam iradiind în lume... spune Blaga. Or, acest spațiu include și proscomidiarul, unde preotul, pentru a săvârși rânduiala proscomidiei, are nevoie de prescuri. Să-l lăsăm pe Ioan Alexandru să ne vorbească, poetic, despre ele:

Dumineca măicuța în veșmânt cernit / Cu busuioc în mână și într-o năframă / Duce din bruma cât avem de grâu / O prescură de jertfă la icoană // Atăta-i casa noastră, o vatră în sălaș / Unde se-ncege focul și se coace pâne / O parte pentru prunci și alta la altar / Spre pomenirea numelor străbune // Sfânt obicei, părintii din părinți / O mână sapă, alta se închină / Și Domnul picură din mila lui / Ulei în graiul lămpii pe colină.⁶

La altar, cum spune poetul, sau, mai precis, la proscomidiar, cum găsim în Liturghier și în Tipic, sunt aduse (puse) prescuri de diferite forme, făcute din făină de grâu și dospite, de regulă cinci, având fiecare întrebuințarea ei. Pe scurt, din prima prescură se scoate Sf. Agneț - care se va preface în Sf. Trup al Domnului -, din a doua, părticica pentru Maica Domnului, din a treia, părticica pentru cele nouă cete sau grupe de sfinți, din a patra, miridele pentru credincioșii vii iar din a cincea, miridele pentru morți.⁷

În momentul în care preotul ajunge la a cincea prescură, scoate cu sfânta copie părticicele mici și le pune pe sfântul disc la locul rezervat lor, în dreapta sa, toate la un loc. În timpul acesta, preotul se roagă pentru cei trecuți la viața de dincolo, rugă din care, deliberat, spicuim doar fragmente. Cuvintele de început sună astfel: Pentru pomenirea și iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiți întru dreapta credință: ale strămoșilor, ale moșilor, ale părinților, ale maicilor, ale fraților, ale surorilor, ale fiilor și fiicelor, ale celor dintr-o rudenie și ale celor dintr-o seminție cu noi și ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice; și continuă tot așa, ajungând să-i pomenescă, în momente sau succesiuni diferite, pe drept-măritorii creștini pe care tâlharii i-au ucis, apoi pe cei sfârșiți... de palmă, de pumn. Și toate acestea pentru bătrâni, tineri, voinici, copilandri, copii, prunci fără de vreme, parte bărbătească și femeiască.⁸

Dar împrejurările în care tâlharii i-au ucis pe cei pomeniți de preot, sfârșiți fiind de palmă sau de pumn, ne pot direcționa interesul spre un spectru oarecum larg de domenii de interes, de investigație. Chiar dacă, la prima vedere, cel justițiar, pământesc, pare a fi o prioritate, interesul nostru se îndreaptă în altă direcție: anume, câți dintre cei uciși de tâlhari sau de adversarii de o clipă, au fost uciși cu palma sau pumnul stâng? Când vorbim despre adversarii de o clipă - nu și de tâlhari -, ne temem că, de fapt, conflictul a alunecat - poate pe nesimțite - în locul diferenței, în situația în care diferența nu este cea care maschează sau îndulcește conflictul, ci ea se cucerește deasupra conflictului, fiind

dincolo și alături de el. În astfel de coordonate, conflictul n-ar fi nimic altceva decât starea morală a diferenței, iar agresiunea devine cel mai tocit dintre limbaje.⁹

În acest sens, încă din prima decadă a secolului XX, specialiștii în domeniu au constatat că ideea superiorității mâinii drepte este universală. Ea a caracterizat gândirea primitivă ca atare și formează baza clasificărilor dualiste care se extind la întreaga lume. Acest gen de clasificări, pornite de la categorii binare, precum dreapta-stânga, sus-jos, zi-noapte, bărbat-femeie ș.a.m.d. au fost analizate de o serie întreagă de antropologi, iar concluziile lor arată, în mare, că diviziunea dualistă face mai mult decât să clasifice: ea oferă o ierarhie a categoriilor.¹⁰

Datele de care dispune azi știința, arată că disparitatea funcțională dintre mâna dreaptă și cea stângă se bazează, de fapt, pe supradzvoltarea, prin specializare, a emisferei stângi a creierului, în situația în care cele două emisfere sunt cuplate invers la cele două jumătăți - luate sau privite pe verticală - ale corpului uman, cu excepția nărilor. În atare situație, emisfera stângă - repetăm, supradzvoltată, supraspecializată - comandă partea dreaptă a corpului și, implicit, mâna dreaptă, în vreme ce emisfera dreaptă, mai puțin specializată, comandă jumătatea stângă a corpului, inclusiv mâna stângă. Numai la animalele cele două emisfere ale creierului se află într-un echilibru perfect, echilibru sau situație în care ele (animalele) nu pot dezvolta criteriul pentru o conștiință ierarhică binară.¹¹

Emisfera stângă s-a specializat în funcțiile limbajului, în timp ce numai la 5% din populația mondială funcțiile emisferei stângi sunt preluate de cea dreaptă, de așa manieră încât să poată folosi mai bine mâna stângă. Procentul indivizilor care conservă echilibrul celor două emisfere, al ambidextrilor, este și mai redus.¹²

Aceste descoperiri neurofiziologice fundamentale ne permit să afirmăm că dominația universală a mâinii drepte a determinat, și la nivelul faptelor pe care le-am avut în vedere, ca procentul celor uciși de adversarii stângaci să fie net inferior celor ce au căzut victime unor tâlhari ori adversarii dreptaci, fără a ne hazarda în aprecieri privind frecvența sau procentajul unor asemenea fapte.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 D. Fecioru, Poporul român și fenomenul religios, București, 1939, p. 33.

2 D. Stăniloae, Ascetica și mistică sau Teologia vieții spirituale, București, 1939, p. 160.

3 I. Mânzat, Elemente de psihologia religiei la Lucian Blaga, în „Revista de filosofie”, 2, 1995, pp. 155-61, la p. 160.

4 Mânzat op. cit., p. 159.

5 Perspectiva sofianică a fost declanșată de experiențele spirituale ale ascetilor ortodocși de la Muntele Athos. Ascetii atoniți, care își impun rigori și penitențe extreme, ajung datorită meditațiilor și reculegerilor spirituale, la „experiența lumii taborice”. În momentele de extaz mistic ei se simt pătrunși lăuntric de o lumină supranaturală, cu totul indefinibilă și inefabilă neavând nici o analogie în lumea terestră (Ibidem, pp. 157-8).

6 Ioan Alexandru, Casa părintească, în „Foaia Diecezană”, Caransebeș, S.N., VI, 9-10 (67-68), sept.-oct. 2000, p. 21.

7 Tipic Bisericesc, București, 1976, p. 71 și n. 51. În caz de lipsă trebuie să fie cel puțin două prescuri - una pentru Sf. Agneț și una pentru miride - sau, cum mai este datina în unele părți, chiar una singură, mai mare, cu cinci cornuri sau părți. În cazul în care nu sunt prescuri se poate folosi o pâine dospită pe care preotul înscrie cu copia semnelor Crucii și inițialele Is, Hs, Ni și Ka, în locul pecetii.

8 Liturghier, București, 1995 pp. 105-107.

9 R. Barthes, Plăcerea textului, Cluj, 1994 p. 25.

10 R. Needham (ed.), Right and Left: Essays on Dual Symbolic Classification, Chicago 1973, pp. 3-31; Idem, Symbolic Classification, Santa Monica (Cal.), 1979, pp. 9 și 78.

11 I. P. Culiuanu, Gnozele dualiste ale Occidentului, București, 1995, p. 42.

12 Ibidem, p. 43.

(Urmare din pag. a 3-a)

lia cuviosului, l-a așezat cu fața în jos, la picioarele lui, cerând binecuvântare și a ieșit apoi afară. După rugăciune, văzând avva că copilul nu iese și el afară, i-a zis: „Fiule, scoală-te și du-te afară” (căci nu știa că e mort). Și îndată a înviat copilul și a ieșit afară. Văzându-l tatăl său s-a spăimântat și intrând s-a închinat marelui cuvios, vestindu-i lucrul. Auzind bătrânul ce s-a făcut s-a măhnit adânc, căci nu voia să-i iasă faimă de „făcător de minuni” și să fie tulburat de mulțimile credincioșilor (pag. 210).

Cineva dintre frați i-a vestit cuviosului, zicând: „N-ai ajuns la măsurile avvei Antonie, părinte?”. Iar bătrânul i-a răspuns modest: „De așa fi avut unul din cugetele lui Avva Antonie, m-aș fi făcut tot ca focul” (pag. 208). Pe bună dreptate a zis Avva Mateoie al Patericului: „Când veți auzi pe un bătrân slăvind pe aproapele mai presus de sine, a ajuns la măsuri mari” (pag. 145—146).

O învățătură deosebit de importantă e în legătură cu durata de penitență. În continuarea dăm o discuție a unor părinți cu marele ascet. Întrebare: „De va cădea vreun frate în păcat, îi este destul un an de pocăință?” Răspuns-a avva: „Aspru este cuvântul acesta”. Din nou i-au zis: „Atunci șase luni, se cade să se pocăiască cel ce a greșit?”. Bătrânul a răspuns: „Este mult”. Și iarăși i-au zis părinții: „Dar pătruzeci de zile îi este de ajuns pentru pocăință?” Răspuns-a cuviosul: „Este mult”. Și a continuat a lămurii frații zicând: „Cred în milostivirea lui Dumnezeu, că de se va pocăi unul ca acesta din tot sufletul său, trei zile sunt de ajuns, pentru a primi Dumnezeu pocăința lui” (pag. 211).

Pentru cei ce se stăpănesc cu greu, de a cădea în păcat, fie din obișnuință, puțina credință, slăbiciune sau lene le-a spus celor ce l-au întrebat: „Ridică-te fiule și te vei mântui”. Altul i-a zis: Părinte, „după ridicare, iarăși am căzut”. Avva a răspuns: „Ridică-te iarăși”. Atunci fratele a întrebat din nou: „Până când va fi căderea și ridicarea

Sf. Sisoe cel Mare

mea?”. Cu multă răbdare marele ascet i-a zis lui: „Până te va ajunge și te va găsi sfârșitul, ori în cele bune, ori în cele rele. Până atunci ni se cade să petrecem, totdeauna în ridicare din păcate, pentru ca în pocăință să ne ajungă sfârșitul” (pag. 211).

Pentru a avea mereu cugetul smerit, fără înălțare nefolositoare sufletului, care lucru bucură mult pe diavoli, un răspuns minunat l-a dat avva unui frate care i-a spus: „Părinte, văd eu cum pomenirea lui Dumnezeu rămâne în mine”. Ii spune atunci bătrânul: „Nu e mare lucru să fie gândul tău la Dumnezeu, dar mare lucru este ca să te vezi pe tine sub toată zidirea”. (pag. 209).

În fine se poate vedea cum Avva Sisoe, pe când era la Skete, probabil în tinerete, l-a întrebat pe Avva Or, starețul Sketului: Spune-mi un cuvânt. Și i-a zis: „Ai încredere în mine?”. A răspuns ucenicul de atunci: „Da, am”. Starețul său a continuat: „Du-te și ce m-ai văzut pe mine că fac, fă și tu”. Cuviosul Sisoe a replicat: „Ce să văd la tine, părinte?”. Și i-a răspuns Avva Or: „Cugetul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor” (pag. 240). Se prea poate, ca această învățătură să fi stat la baza formării marelui ascet, nu de formă, ci în toată lucrarea ei duhovnicească, din care împărțasea și altora, care îi cereau cuvânt de folos.

Când s-a îmbolnăvit Avva Sisoe, îl cercetau părinții și frații din obște, ceea ce îl tulbura că nu poate a se concentra la rugăciune ca de obicei și a zis unora: „Văd că vin la mine unii părinți și îi rog să mă lase să mă pocăiesc”. A zis unul din părinți așa: „De te vor lăsa, de acum poți să te folosești spre pocăință”. Cu multă îngăduință a răs-

puns bolnavul: „Deși nu pot face, dar suspin în sufletul meu puțin și-mi este de ajuns” (pag. 214).

Înainte de a trece la cele veșnice, șezând părinții în preajma lui, fața strălucea ca soarele. Și le-a zis lor: iată avva Antonie a venit! Și după puțin a zis: iată ceata proorocilor a venit! Și iarăși fața lui a strălucit și mai mult. Și a zis: iată, ceata apostolilor a venit! Și lumina de pe față s-a îndoit. Și părea ca și cum cu altul vorbea. Și l-au întrebat părinții: Cu cine vorbești avvo? Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin. Și i-au zis atunci părinții: „NU ai trebuință să te pocăiești părinte”. Și le-a zis lor cuviosul: „Cu adevărat nu mă știu pe mine, de m-am atins măcar de începutul pocăinții mele”. Atunci au cunoscut toți, că este desăvârșit și deodată s-a făcut fața lui ca soarele și s-au temut toți. Marele Cuvios a spus: „Vedeți, Domnul a venit”. Iar Domnul a zis: „aduceți-Mi pe vasul pus-tiului!” Și îndată și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu și s-a făcut ca un fulger, iar chilia s-a umplut de bună mireasmă. (pag. 209).

Cu acest fericit sfârșit, Sfântul Sisoe, marele ascet și-a săvârșit viața vremelnică și s-a mutat la viața cea veșnică (Ps. 115 v. 6). Așadar un monah înzestrat cu această înaltă virtute creștină acumulată cu efort susținut de o viață și cu harul lui Dumnezeu, poate fi alături, pe bună dreptate alături de vârfurile monahismului primar, cu exemplul său unic.

De aceea s-am găsit de cuviință să-i scoatem la iveală marea sa virtute sufletească, pentru a fi de folos, celor ce vor avea prilejul să citească cu atenție (Apoc. I, 3), fie credincioșii noștri în general și în special frații monahi, căci această însușire deosebit de aleasă și atât de necesară, lasă mult de dorit în viața noastră duhovnicească.

Sper că această modestă lucrare, va aduce la cunoștința multora pe un mare martir al conștiinței și un atlet al intensificării ascetice sale de o viață, despre care prea puțini au auzit de numele său.

Catedrala Mitropolitană

(Urmare din pag. 1)

iconostasului a fost făcută de către Octavian Smigelschi originar din părțile Sibiului.

La 30 aprilie 1906, catedrala a fost sfințită de către mitropolitul Ioan Mețianu împreună cu episcopul său sufraganele de la Arad Ioan Papp alături de un ales sobor de preoți și diaconi. La sfințire a fost prezent și profesorul Nicolae Iorga, care a donat un engolpion de argint și o icoană valoroasă pentru biserică și care a doua zi după sfințire a ținut și o conferință publică în Sibiu.

În decursul vremii catedrala din Sibiu a fost restaurată de mai multe ori și împodobită în vremea noastră cu o frumoasă pictură neobizantină executată de Iosif Keber și Anastasie Demian.

Sub păstoria mitropoliților Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Nicolae Mladin ca și sub păstoria actualului mitropolit al Ardealului Dr. Antonie Plămădeală, Catedrala mitropolitană din Sibiu a fost înzestrată cu obiecte liturgice, veșminte, cărți, instalații de sonorizare ș.a. necesare pentru buna desfășurare a serviciului divin.

De 95 de ani la altarul acestei catedrale ce are hramul simbolic al „Sf. Treimi” se săvârșește zilnic Sf. Liturghie și Vecernia precum și celelalte servicii religioase prevăzute de tipicul bisericesc.

Se cuvine deci acum să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru această frumoasă și înălțătoare realizare spirituală și culturală a înaintașilor noștri și să le închinăm un gând pios de rugăciune și de pomenire, iar ori de câte ori vom intra în Catedrala noastră ortodoxă din Sibiu să ne rugăm „pentru pacea de sus, pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre”.

Cărturari sibieni de altădată:

Una dintre străzile principale ale Sibiuului poartă numele acestui strălucit teolog, pedagog, poet, ziarist și militant pentru drepturile românilor ardeleni. Ar fi interesantă o anchetă în rândul celor care locuiesc pe strada respectivă, ca să se vadă câți dintre ei știu cine a fost Zaharia Boiu. Dintre locuitorii Sibiuului - chiar și intelectuali - numărul celor care ar ști ceva despre el ar fi cu totul insignifiant. Doar în rândul teologilor numele său este pomenit cu venerația pe care o merită.

Zaharia Boiu (sau Zacharia, cum semna el) s-a născut în Sighișoara, la 4 martie 1834, în casa preotului - devenit mai târziu protopop - cu același nume. Mama sa, Ioana, născută Pălășan, era originară din Veneția de Jos, în părțile Făgărașului. Bunicul său, Moise Boiu, a fost preot în Hetiur, lângă Sighișoara. Mai târziu, fiul lui Zaharia Boiu „junior”, Ioan Baptist (absolvent de teologie la Sibiu în 1890), va fi preot în Sibiu, iar fiul acestuia, Ionel (absolvent de teologie tot la Sibiu în 1930) preot în diferite parohii ale Arhiepiscopiei Sibiuului; cel din urmă va încheia a-ceastă „dinastie” de cinci preoți ardeleni de altădată.

Zaharia Boiu a învățat la școala primară confesională ortodoxă din Sighișoara, continuând apoi la Gimnaziul evanghelic - lutheran de acolo, unde și-a susținut și examenul de maturitate, în 1854, fiind primul elev român care s-a bucurat de o asemenea promovare. În anul școlar 1854/1855 a ocupat un modest post de învățător confesional în Săcele, lângă Brașov. Între anii 1855-1857 a urmat cursurile Institutului teologic din Sibiu, pe atunci cu numai doi ani de studii, fiind coleg cu Ioan Popescu, viitorul profesor și apreciat pedagog. Îndată după terminarea studiilor, Andrei Șaguna i-a numit pe amândoi profesori suplینitori în „secțiunea pedagogică” a Institutului sibian. După doi ani, deci în 1859, tot amândoi au fost trimiși pentru studii de specializare la Universitatea din Leipzig (Lipsa). Reîntors de la studii în 1861, a fost numit profesor definitiv în ambele „secțiuni” ale Institutului. În secția „teologică” a predat doar Omiletica (1861-1870), iar în anii școlari 1863-1865 l-a suplinit pe Nicolae Popea la Isagogie și Exegeza Sfintei Scripturi, dar a predat mai mult în secția „pedagogică”. Profesorul Petru Șpan, care l-a cunoscut bine, a aflat de la foștii lui elevi că „era un profesor excelent, mai ales în tratarea de materii istorice. Îți știa povesti atât de frumos și fluent, încât te captiva de la primul cuvânt ce-l rostea. Știa, prin umorul său plăcut și printr-o înfățișare simpatică, impunătoare, să-ți lege atenția cu așa putere, încât puteai să-l ascuți cu ceasul. Nu mai puțin maestrul era în punerea de întrebări, o chestie capitală în învățământ. Peste tot, era un cap luminat și foarte clar”. (Școala lui Șaguna, Sibiu, 1909, p. 39).

Paralel cu misiunea sa de profesor, Zaharia Boiu a fost redactor al ziarului șagunian „Telegraful Român”, de la 1 ianuarie 1863 până la 14/26 octombrie 1865, îndatorire pe care a îndeplinit-o cu multă conștiințiozitate. După căsătorie, a fost hirotonit preot și numit în fruntea parohiei Sibiu-Cetate, slujind în această calitate, în fosta biserică „grecească” de pe locul actualei catedrale; a îndeplinit această slujbă până la 1 ianuarie 1885. În 1870 a părăsit catedra, fiind numit „asesor consistorial ordinar”, slujbă pe care a deținut-o până în 1902, când s-a pensionat. După ce a intrat în vigoare Statutul Organic șagunian, Zaharia Boiu a fost ales mereu membru în Sinodul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiuului și în Congresul național - bisericesc al întregii Mitropolii a Transilvaniei. Între anii 1865-1875 a fost și catehet al elevilor ortodocși români de la Liceul de stat din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr”).

Încă din primii ani de activitate la Sibiu, Zaharia Boiu s-a implicat și în viața culturală a românilor ardeleni. S-a făcut cunoscut între contemporani ca autor de manuale didactice, ca orator și conferențiar, ca poet, ca traducător. După întoarcerea de la studii, Andrei Șaguna l-a încredințat cu întocmirea unui Abecedar pentru școlile primare confesionale din dieceza sa. Și astfel a apărut, în 1861, în Tipografia Diecezană, un *Abecedar pentru școlile populare române*, cu 92 de pagini; în anul următor a tipărit o nouă ediție, dar și o *Manuieră pentru învățători la întrebuintărea Abțedariului* (94 p.; ed. II în 1865). În anii următori au apărut noi ediții ale Abecedarului, ajungând, în 1886, la cea de-a 14-a (Petru Șpan susținea că ar fi fost 15 ediții). În cuvântarea funebă la înmormântarea sa, în 1903, asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, spunea: „Și dacă n-ar mai fi făcut nimic pentru binele obșteșc, singur acest Abecedar trebuia să-i asigure stima și respectul în ochii tuturor românilor, până și în ochii dușmanilor” („Tele-

Zaharia Boiu, „fala amvonului român”

graful Român”, nr. 119 din 1903, p. 486). Într-adevăr, după Abecedarul său au învățat zeci de mii de copii ardeleni din vremea aceea. În ce privește *Manuieră*, se pare că a fost folosită și de Ion Creangă, în timp ce era învățător la Iași.

În 1865 a editat, în tipografia devenită acum „arhidiecezană”, o *Carte de citire pentru școlile populare românești*. Partea I (6 f. + 100 p.); partea a II-a a apărut abia în 1869 (3 f. + 100 p.). În anii următori s-au tipărit noi ediții, revizuite, încât partea primă a ajuns la nouă ediții, ultima fiind în 1894, iar partea a doua la trei ediții, ultima în 1872, cu un număr sporit de pagini. În ambele cărți apar și o serie de texte traduse din marii scriitori germani.

Au urmat apoi alte manuale: *Elemente de Geografie pentru școlile populare române greco-orientale* (1869, 4 f. + 173 p., ed. II în 1869, 204 p. și ed. III în 1872 cu 210 p.); *Elemente de istoria naturii și fizica...* (1869, 3 f. + 103 p., ed. III în 1873, cu 112 p.); *Elemente de istorie patriotică și universală* (1869, 2 f. + 98 p.; ed. II în 1870, 121 p. și ed. III „înmulțită și revăzută”, în 1872, 123 p.). Spre sfârșitul vieții a tipărit un *Catehism mic al Bisericii ortodoxe orientale pentru usul școlilor elementare române* (1897, 43 p.). Și aceste manuale școlare au făcut bune servicii învățământului primar românesc ortodox din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Zaharia Boiu a fost apreciat, în timpul vieții, și ca poet. Primele versuri le-a scris încă pe când era elev la Gimnaziul din Sighișoara, în limbile română, germană și latină. Începând cu anul 1853, a publicat numeroase poezii, mai ales în periodicele sibiene „Telegraful Român”, mai târziu în „Transilvania” și „Tribuna”, uneori semnate cu pseudonimul Eugen Silvan. Poezia „Salutare la Telegraful Român”, scrisă cu ocazia apariției ziarului șagunian, în 1853, deschide cariera unui nou poet, prezent mereu în momentele de seamă ale istoriei românilor transilvăneni. Poezia lui patriotică încearcă să se inspire din poeziile lui Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri sau Andrei Mureșanu, deși mult inferior celor. „Pios în fața trecutului istoric și al înaintașilor, încrezător în viitorul națiunii, el exprimă cu energie chemări întru înlăturarea întunericului și a despotismului”. În 1862 a publicat, în Tipografia Diecezană, un prim volum de versuri, intitulat *Sunete și râsunete. Cercări poetice* (104 p.).

Cele mai însuflețite poezii le-a scris spre sfârșitul Războiului de independență purtat de vechea Românie, în paginile ziarului „Telegraful Român” din 1878. Era și aceasta o formă de manifestare a solidarității românești în condițiile istorice de atunci (soția sa, Caliopi, a fost aleasă, la 17 mai 1877, secretară a Comitetului de române sibieni care s-a ocupat de strângerea unor colecte pe seama armatei române și a ostașilor ei). Poeziile lui Zaharia Boiu, - inspirate după cele ale lui Vasile Alecsandri - prezintă faptele de eroism ale soldaților români, străbătute de optimism și încrederea în victoria finală. Printre cele mai reușite se numără: *Trecerea Dunării, Statuia lui Mihai, Testamentul soldatului, Sultan și curcan, Geniul României, Armatei române, Stindardul, Doctorul Paștea și cu frate-său și altele*. Toate aceste poezii au fost reeditate de fiul său, preotul Ioan Baptist Boiu, sub titlul *Frunze de laur. Poezii eroice din anii 1877-1878* (Sibiu, 1904, 43 p.).

Mai notăm că la moartea mitropolitului Andrei Șaguna, a compus imnul „Români mult cercată”, care s-a cântat apoi ani în șir și la parastasele anuale pentru marele

ierarh. În 1887 a tipărit o *Odă* dedicată episcopului Ioan Popasu al Caransebeșului, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de slujire preoțească; în aprilie 1891 o altă *Odă* la împlinirea a 25 de ani de la înființarea Academiei Române; în același an, o nouă *Odă*, închinată regelui Carol I al României, cu prilejul aniversării a 25 de ani de domnie.

Dar Zaharia Boiu și-a câștigat un loc de frunte în istoria Bisericii noastre ca strălucit predicator. Pe lângă predicile la duminici și sărbători rostite în fosta biserică „grecească” din Sibiu, al cărei paroh a fost, a rostit și multe cuvântări funebre la prohodirea unor personalități sibiene ale timpului. Așa se face că a tipărit patru volume de predici, care au fost apoi de un real folos preoților de parohie. Primul volum a apărut în 1889, sub titlul *Cuvântări funebre și memoriale, cu un adaus de texte biblice pentru cuvântări funebre* (240 p.). Volumul cuprinde două cuvântări rostite la parastasele săvârșite pentru Șaguna (1874 și 1876), una la parastasul pentru marele mecenat Emanuil Gojdu, urmate de 21 cuvântări funebre și de 410 texte biblice folosite pentru astfel de cuvântări.

Au urmat alte trei volume, sub titlul general: *Semințe în agrul (ogorului, n.n.) lui Christos. I. Cuvântări bisericești la toate duminicile...* (1898, X + 324 p.), cu 56 de predici, începând de la Duminica Învierii și încheind cu Duminica Floriilor. II. *Cuvântări la prasnicele și sărbătorile de peste an și la casuale bisericești* (1899, 4 f. + 352 p.), cuprinzând 30 de predici la sărbători, opt cuvântări ocazionale (sfințirea bisericii, alegerea de preot etc.), șase la Taina Botuzului și alte șase la Cununie; III. *Cuvântări bisericești la înmormântări, parastase și alte festivități funebre, cu un adaus de texte pentru cuvântări funebre* (1899, 4 f. + 352 p.); acest ultim volum este o reeditare îmbunătățită a volumului de *Cuvântări funebre* din 1889, acum cu 20 de predici în plus, iar textele biblice erau în număr de 434.

Cuvântările lui Zaharia Boiu nu sunt o compilație, ci el se prezintă ca un autor original, care știe să folosească mai ales textele biblice, dar care se inspiră și din realitățile cotidiene, pe care a știut să le expună cu un veritabil talent literar și oratoric, într-o frumoasă limbă românească. Iacob Negruzzi scria că predicile lui „au fost compuse cu mult talent și scrise în limba cea mai frumoasă și corectă”. Prezentând într-o frumoasă formă literară conținutul pericopelor evanghelice, Zaharia Boiu căuta întotdeauna cele mai potrivite îndemnuri de ordin moral și social pentru ascultătorii săi. Majoritatea se încheiau cu câte o scurtă rugăciune. Au fost apreciate și folosite de multe generații de preoți, el fiind considerat cel mai de seamă predicator al Ardealului ortodox în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Au fost apreciate și de Academia Română, al cărei membru corespondent era încă din 1/13 septembrie 1877. De pildă, Dimitrie A. Sturza, fost secretar general al Academiei Române, în Raportul de activitate al Academiei pe anul 1903, îl caracteriza drept „fala amvonului românesc de peste Carpați”. În 1900, înaltul for cultural al românilor de pretutindeni a încununat această trilogie omiletică - „Semințe în agrul lui Christos” - cu premiul „Adamachi”.

Zaharia Boiu a fost și un distins conferențiar în cadrul „Astrei”, în care a activat încă de la început, din 1861, ajungând apoi să fie ales în Comitetul central și secretar prim, între anii 1892-1895. De exemplu, la adunarea generală a Astrei de la Hațeg, din 4/16 august 1891, a prezentat o „disertație” despre *Academia Română* (tipărită în rev. „Transilvania”, apoi în broșură, cu 17 pagini), în 1894, la Adunarea generală de la Sebeș, a vorbit despre „Fundatia lui Ioan Oteteleșanu pentru Academia Română” (publicată în rev. „Transilvania”, nr. 11, 1894, p. 345-358).

În calitate de secretar prim al Astrei, a devenit și redactor al revistei „Transilvania”, organul ei de publicitate, între anii 1892-1895. În paginile ei a publicat mai multe articole referitoare la misiunea Astrei, precum și o serie de schițe biografice ale unor personalități culturale.

Reținem doar câteva titluri: *Cultura poporului nostru* (nr. 1, 1892, p. 1-8), *Texte macedoromâne* (nr. 3, 1892, p. 78-91), *Limba maternă în școlile noastre* (nr. 2, 1893, p. 33-37), *Școlile noastre confesionale* (nr. 6, 1894, p. 161-165), *Cărțile noastre bisericești* (nr. 12, 1894, p. 377-380). A publicat, de asemenea, dări de seamă despre lucrările Academiei Române, despre Adunările generale ale Astrei și altele.

S-a remarcat și ca un bun traducător, ca unul care cunoștea încă din școală limba germană. Pe lângă bucățile de lectură traduse și publicate în *Cartea de citire* (frații

Grimm, Herder, Lessing, Ch. Schmidt ș.a.), a mai tradus *Nathan der Weise* (Nathan cel înțelept) a lui Lessing, iar din limba latină *Confesiunile Fericitului Augustin*. Împreună cu colegul său Ioan Popescu, a tradus volumul II din *Istoria bisericească* a lui Andrei Șaguna - care se ocupa cu Istoria Bisericii Române - fiind tipărit sub titlul *Geschichte der griechisch-orientalischen Kirche in Österreich* (Hermannstadt, 1862). Tot el a tradus în limba germană și *Memorandumul* Conferinței naționale române din anul 1881, care a fost dus apoi la Viena de către fiul său Olimpiu.

Pentru prestigioasa sa activitate culturală, Societatea Academică Română (din 1879 Academia Română) a ales pe preotul Zaharia Boiu ca membru corespondent, în ședința din 13/25 septembrie 1877 (tot atunci au mai fost aleși Ioan Popescu, membru corespondent și arhimandritul - vicar Nicolae Popea, membru onorar).

În viața de familie am menționat anterior că Zaharia Boiu a fost căsătorit cu Caliopi, născută Demian. Au avut patru fii: Romul - medic, Ioan Baptist - cu studii de teologie la Sibiu, apoi de filosofie, care a fost preot la Sibiu, Olimpiu - diplomat al Academiei fost-restiere din Viena, stabilit mai târziu în vechea Românie și Anastasiu, care, după Unirea din 1918, a fost un timp prefect al județului Sibiu.

Zaharia Boiu s-a stins din viață în Sibiu, la 6 noiembrie st. n. 1903. A fost prohodit în biserică „din suburbiul Iosefin” („din groapă”), întrucât vechea biserică „grecească” fusese demolată în vederea construirii noii catedrale mitropolitane. Erau prezenți însuși mitropolitul Ioan Mețianu, consilierii arhiepiscopicești, profesorii Institutului teologic-pedagogic, reprezentanți ai autorităților locale și ai altor culte din Sibiu, ai Astrei, ai Reuniunii meseriașilor, precum și o mulțime de credincioși din Sibiu, dar și țărani din satele învecinate, în frunte cu preoții lor. Predica funebă a fost rostită de asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului. A fost așezat spre veșnică odihnă în cimitirul bisericii „din groapă”. „Telegraful Român” a publicat un frumos necrolog și un amplu reportaj asupra funeraliilor (nr. 118 și 119 din 1903).

În cei aproape o sută de ani care au trecut de la moartea lui Zaharia Boiu, s-au publicat numeroase studii și cercetări care pun în lumină personalitatea acestui teolog sibian de excepție, iar numele său este trecut și în unele dicționare de specialitate. O stradă centrală din Sibiu îi poartă numele, iar pe casa în care a locuit, în Strada Mitropoliei (fostă Strada „Măcelarilor”) s-a așezat o placă comemorativă. În felul acesta, amintirea lui se perpetuează și printre cei de azi, care pot vedea în el un model vrednic de urmat, ca om care a prețuit munca și ca bun român, care și-a slujit cu devotament neamul. Închei acest scurt medalion prin caracterizarea pe care i-a făcut-o profesorul Petru Șpan: „Un spirit cald și luminat, orator superior, blând și dulce la vorbă și la faptă. Deci pomenirea lui vrednică va rămâne”. (P. Șpan, *op. cit.*, p. 41).

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Bobul de grâu

Pe tine bob de grâu curat
E chipul lui Iisus sculptat.
Așa de mic deși tu ești
Toți muritorii îi hrănești.
Ești pâinea care cerem s-o primim
Când rugăciunea „Tatăl nostru” o rostim.
Tu, ești anafura ce-adeuce
Creștinilor, o hrană dulce.
Ești „Trupul lui Hristos” care cu Vinul
La cei ce le primesc, aduc... Seninul!
Pișcotul pentru mire și mireasă
În ziua când pășesc în noua viață.
Ești cozonacul de Crăciun!
Pentru flămânzi ești bunul cel mai bun!
Tu ești colacul pentru răposai,
Un semn că nu-i uităm, chiar dacă sunt plecați...
Iar gazdele când oaspeți de seamă așteaptă
Cu pâine și cu sare-i întâmpină în poartă.
Ești subiectul din cea zicală:
Fie cât de rea, mai bine-n a ta Țară!
Tu, bob de grâu, ce crești printre neghini
Și pământ - buruieni cu spini,
Tu, hrana noastră cea de zi cu zi,
Ce-am face oare dacă ne-ai lipsi?

ANA BORZA-LEPĂDATU
Săliște

3. Al doilea Patriarhat și ultimii ani

Marea majoritate a episcopilor au rămas credincioși lui Fotie cel exilat. Din acest motiv a avut Ignatie mari greutăți și, în cele din urmă, a intrat în conflict cu papa Ioan al VIII-lea, deoarece apărase reorientarea bulgarilor dinspre Roma spre Constantinopol. Chemat din exil, și numit educator princiar, Fotie s-a împăcat cu Ignatie care, între timp, prin intermediul unei delegații trimise la Roma, a cerut aprobarea și convocarea unui nou sinod în prezența legațiilor papali, menit să aducă pacea în Biserica bizantină. Episcopii Paul de Ancona și Eugen de Ostia nu au mai găsit însă pe Ignatie în viață atunci când ei au intrat în Constantinopol.

În urma acestui eveniment, papa Ioan al VIII-lea l-a trimis pe cardinalul Petru cu însărcinarea fermă de a-i acorda lui Fotie recunoașterea Romei, sub condiția că acesta își va cere iertare în fața sinodului. În conștiința nevinovăției sale - doar fusese ales în mod canonic - Fotie a respins condiția impusă. Sinodul trebuia însă cu orice preț să reinstaureze pacea între cele două părți aflate în conflict. Din acest motiv, cu aprobarea expresă a legațiilor papali, au fost modificate scrisorile papei către sinod, în sensul cerut de situația existentă, și citite astfel în fața sinodalilor. Concomitent a fost respins și sinodul antifotian din 869/870. Cele mai importante locuri din scrisori, prin care se reclama recunoașterea primatului papal, nu au fost traduse în versiunea greacă a acestora. Ioan al VIII-lea a protestat împotriva acestui fapt, dar a recunoscut totuși canonicitatea alegerii lui Fotie.

În timpul celui de-al doilea patriarhat, Fotie s-a străduit să se împace cu toți potrivnicii lui. El i-a oferit pacea și împăcarea chiar legatului Marinus care, datorită sentimentelor sale antibizantine, a fost sechestrat o lună în Roma de către papa Ioan al VIII-lea în anul 869. De asemenea, Fotie i-a făcut papei concesiuni cu privire la jurisdicția asupra Bulgariei, concesiuni pe care însă, țarul Boris le-a respins. Fotie i-a invitat în Constantinopol chiar și pe dușmanii săi, pentru a se împăca cu ei. După o versiune a Synodiconului Vetus (Sinaiticus 482 [1117] 357-365) l-a canonizat chiar el pe Ignatie, a cărui sărbătoare a fixat-o la 22 octombrie, așa după cum dă mărturie Typiconul care, sub patriarhatul lui Fotie, a fost revizuit.¹

În felul acesta a putut Fotie să triumfe. Poziția sa a rămas însă stabilă doar pentru scurt timp, până la moartea împăratului Vasile I Macedoneanul (august 886). Fiul și urmașul acestuia, Leon al VI-lea, l-a silit pe Fotie, din motive personale și încă necunoscute, la 29 septembrie 886, să demisioneze și apoi l-a exilat într-o mănăstire (Hieria sau mănăstirea armeană Gordonos) unde, probabil, la 6 februarie 893 sau 894, el a trecut la cele veșnice.²

Cu toate că în Roma, după asasinarea Papei Ioan al VIII-lea, au fost recunoscute ca îndreptățite măsurile luate de Nicolae I împotriva lui Fotie, nu există nici o dovadă că papii Marinus I, Ștefan al V-lea sau Formosus ar fi refuzat recunoașterea celui de-al doilea patriarhat al lui Fotie, astfel încât, așa după cum arată și renumitul teolog și istoric catolic iezuit F. Dvornik și benedictinul F. R. Gahbauer, Fotie a murit pe deplin împăcat cu Biserica Romei.³

Între Roma și Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viață, o istorie, un destin (III)

4. Venerare

Biserica Ortodoxă îl venerază pe Fotie ca sfânt, de la sfârșitul secolului al X-lea sau începutul celui de-al XI-lea. Ipoteza conform căreia Fotie ar fi fost cinstit deja ca sfânt începând cu sec. al IX-lea, îndată după moartea sa, este falsă. Abia într-un manuscris din Muntele Athos, provenind din sec. al X-lea, Fotie este desemnat cu apelativul de „sfânt”. Numele său se află înscris și într-un sinaxar (Codex 40) al mănăstirii Sf. Cruce din Ierusalim, datat cândva între sfârșitul sec. al X-lea și începutul sec. al XI-lea.⁴

Biserica Romei a văzut în Fotie, dimpotrivă, un timp îndelungat, un precursor al marii schisme din 1054. Această viziune a fost corectată de către iezuitul F. Dvornik, dar în defavoarea lui Ignatie.⁵

Este adevărat însă, că urme ale cultului lui Fotie sunt sporadice, în timp ce Ignatie ocupă un loc important în calendarul sfinților bizantini. Tocmai de aceea, poate, a găsit el (Ignatie) și un aghiograf care să-i consenmeze viața⁶ (Nichita David, Vita Ignatii patr.: Mansi XVI 209-292, PG 105, 487-574).

Cu toate că la sfârșitul sec. al X-lea Fotie a fost consemnat ca „sfânt” în unele sinaxarii, nu este corectă afirmația, că la Duminea Ortodoxiei 897 și la sinodul bizantin din anul 920, el ar fi fost invocat ca „sfânt”. Se știe, de asemenea, că patriarhii Sisinie (996-998) și Serghie (999-1019) au făcut, pentru Fotie, adăugiri la „Tomus Unionis”. În prezent, Biserica Ortodoxă îl sărbătorește pe Fotie la 6 februarie.⁷

5. Erudiția lui Fotie

Despre erudiția lui Fotie și despre opera sa au fost exprimate opiniile cele mai favorabile, atât din partea teologilor catolici, cât și a celor vechi - catolici, chiar dacă aprecierile referitoare la viața lui și evenimentele care au dominat-o nu au fost întotdeauna cele mai favorabile. Dar, cu cât mai mult a fost dezavantajat din acest punct de vedere, cu atât mai mult i-a fost ridicat prestigiul erudiției sale.⁸

Din tinerețea sa, Fotie a primit una dintre cele mai alese educații, fiindu-i oferite studii din toate domeniile accesibile; el însuși a predat altora, deja la o vârstă fragedă. Cultura sa acoperea domeniul ca cele ale gramaticii, poeziei, retoricii, filosofiei și teologiei, dar și ale medicinei, matematicii, dreptului juridic. O perioadă îndelungată a fost atras de ideea vieții monahale, dar, în cele din urmă, și-a desăvârșit cu un strălucitor succes cariera academică.⁹

Informații despre profesorii lui nu avem. Foarte des vorbește chiar el despre elevii săi cu mare mândrie, dar niciodată despre profesorii săi. Nu ar fi exclus, ca cel puțin un timp, Fotie să fi frecventat cursurile renumitului filosof Leon, un iconoclast, căci lui îi este dedicată una dintre scrisorile lui Fotie, în care acesta îi adresează o întrebare de natură gramaticală. Este posibil, de aseme-

nea, ca și patriarhul Metodie, recunoscut pentru erudiția sa, să fi fost profesorul lui Fotie, deoarece după moartea sa, el s-a bucurat de o atenție deosebită din partea lui Fotie. Ar mai putea fi vorba și despre Grigorie Asbestos, unul dintre consacrații săi în treapta episcopală, Fotie arătându-i mereu o stimă aparte.¹⁰

Întrebarea care s-ar mai putea ridica, este și aceea, dacă nu cumva, Fotie a fost un autodidact. Din tăcerea lui Fotie referitoare la dascălii săi, patriarhul Dositei al Ierusalimului (Tomas Haras, Râmnic 1705) a tras tocmai această concluzie, că Fotie trebuie să fi fost un autodidact. Hergenröther, Ziegler și Dvornik însă nu sprijină această concluzie. Dvornik explică tăcerea lui Fotie, prin aceea că Leon Filosoful, care a predat la universitatea din Constantinopol, a fost trecut cu vederea de către Fotie, datorită faptului că acesta (Leon), făcea parte din partidul iconoclaștilor. Din ambiție și mândrie, din dorința de a nu fi discreditat, Fotie ar fi păstrat o tăcere absolută asupra acestui personaj.

La universitate, Fotie a putut să dobândească cunoștințe din toate domeniile importante la acea vreme. Ziegler crede chiar, că Fotie însuși a predat ca profesor la o academie privată, iar Dvornik arată că, viitorul patriarh a activat ca profesor pentru dialectică și filosofie, păstrându-și catedra până în anul 850 sau 851.¹¹ În orice caz, fără puțință de tăgadă, el a fost un encicloped, un cărturar renumit, care prin devotamentul și atașamentul elevilor săi, și-a câștigat un renume deosebit.¹² Din punctul de vedere al bizantinisticii și medievisticii, Fotie apare nu numai ca o figură cheie a sec. al IX-lea, ci a întregului ev mediu.¹³

6. Opera sa: scrieri profane și teologice

Bogata operă literară a lui Fotie cuprinde atât scrieri cu conținut profan, cât și religios. Din domeniul teologic amintim: predici și cuvântări bisericești, referate cu conținut exegetic la Noul Testament, care s-au păstrat doar fragmentar, un tratat împotriva „noilor manihei”, o sectă dualistă a paucicicilor, o „Mistagogie” despre purcederea Duhului Sfânt de la Tatăl și așa numita „Amfilohia”, o culegere de aproximativ 300 de dezbateri, în forma întrebărilor și răspunsu-

rilor, despre diferite probleme, în special teologice, dar și filosofice și cu caracter profan. Titlul acestei lucrări face aluzie la mitropolitul contemporan lui Fotie, Amfilohie al Cyzicului, pe care Fotie și-l închipuie ca partener de dialog. Scrierile cu caracter mixt, profan și teologic subsumează și corpul corespondenței fotiene, nu mai puțin de 299 de de scrisori. Scrierilor cu caracter pur profan aparțin așa-numitul „Lexicon”, o listă alfabetică a cuvintelor și construcțiilor dialectului antic, și celebra „Bibliotecă” sau „Myrobiblion”, o compilare de notițe, excerpte și rezumate a diverse opere ale anticității (aproximativ 386), lucrare structurată în 280 de capitole sau codici. De la Fotie au rămas și poezii și sentințe filosofice.

Probabil a luat el parte și la reformularea lucrării „Eisagogie”, cunoscută mai timpuriu sub numele de „Epanagoge”, operă care, la îndemnul lui Vasile I Macedoneanul (cândva între 885-886) și mai apoi sub îndemnul lui Leon al VI-lea a fost prelucrată și transformată într-o admirabilă codificare a canoanelor. Versiunea primară a Synodiconului Ortodoxiei trebuie să fi luat naștere nu sub patriarhatul Metodie între 843-844, ci abia sub cel de-al doilea patriarhat al lui Fotie, perioadă în care se cristalizează și generalizarea „Duminicii Ortodoxiei”.¹⁴

De la Fotie a rămas și o culegere de sentințe morale (Opusculum Pareneticum). Că tot el este și autorul micilor și celebrelor opere polemice „Către aceia care afirmă că Roma ar fi cel dintâi tron” și „Sinagogai”, este încă discutabil și foarte îndoielnic. Probabil însă, el este autorul „Typiconului” bisericii Sf. Sofia, un text liturgic oficial, de cea mai mare însemnătate pentru ritul bizantin.¹⁵

LUCIAN D. COLDA

- 1 F. Dvornik, art. cit., 486-487.
 - 2 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
 - 3 F. Dvornik, art. cit., 487; F. R. Gahbauer, art. cit., 186.
 - 4 Idem op. cit., 525.
 - 5 F. Tinnenfeld, art. cit., 588.
 - 6 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, in: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 212.
 - 7 G. Hofmann, art. cit., 257; E. Amann, art. cit., 1604.
 - 8 F. Hergenröther, op. cit., 3 (1869) 4.
 - 9 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
 - 10 J. Hergenröther, op. cit. 3 (1869) 322-324.
 - 11 F.R. Gahbauer, art. cit., 184.
 - 12 G. Hofmann, art. cit., 257.
 - 13 C. Capizzi art. cit., 272.
 - 14 F. Tinnenfeld, art. cit., 588; G. Hofmann, art. cit. 257; D. Moschos, art. cit., 208.
 - 15 C. Capizzi, art. cit., 271-272; F. Dvornik, art. cit., 487-488.
- * Pentru lucrările citate și modalitățile de citare ale acestora; să se consulte antepenultimul număr, în care a apărut prima parte a acestui articol.

(Urmare din pag. a 3-a)

ca intră în diplomație, având o lungă și strălucită carieră, sub îndrumarea lui N. Titulescu. Între anii 1930—1936, ca ministru plenipotențiar la Sofia și Tirana, obține pentru românii de acolo importante drepturi ca: învățământ în limba maternă, serviciul religios, dar mai ales în domeniul construcțiilor de școli și biserici.

Este trimis, ca ambasador și în Țările Baltice, la Riga și Kaunas, între anii 1936—1939, apoi la Ankara (1939—1940), unde contribuie masiv la cunoașterea României în aceste țări.

În timpul celui de-al doilea război mondial, a deținut funcția de secretar general la Ministerul Afacerilor Externe, unde duce o politică de protejarea eвреilor din România, fiind susținut de Mihai Antonescu și de Mareșal.

În anul 1946 este trimis de dr. Petru Groza, la Con-

Un avrighian martir

ferința de Pace de la Paris, (deci, la a II-a), unde este însărcinat să întocmească materialul documentar pentru apărarea integrității Transilvaniei, documentar bine apreciat de Conferință, apoi în misiune diplomatică la Haga și Bruxelles, de unde, distinsul diplomat cu studii „burgheze”, vederi prooccidentale și care vorbea curent zece limbi și citea, tot bine, încă patru, atrage atenția și antipatia spionilor sovietici, este chemat în țară la 1 iunie 1947, pentru a primi „noi instrucțiuni”. Ca un ardelean d'acțiune și leal, împreună cu soția și copiii, vine la București, fiind destituit de către Ana Pauker. În următoarele luni este interogată, anchetat, înscenându-i-se un simulacru de proces. Este condamnat și face închisoare opt ani. Eliberat (1956), este reares-

tat, în 1957 și condamnat la zece ani temniță grea, unde din cauza persecuțiilor și a schingiuirilor la care a fost supus, nu rezistă și la 27 iulie 1959, decedează în închisoarea Jilava; este înmormântat în cimitirul satului, de unde, familia cu eforturi mari, îl aduce în Avrighul lui drag, așezându-l pentru odihna sa veșnică lângă părinții săi, Gheorghe și Maria, n. Moahan.

Aceasta a fost viața marelui Bărbat de Stat, marelui patriot, care a luptat pentru binele fraților săi, români, Vasile Stoica din Avrighul lui Gheorghe Lazăr.

Rămâne ca, urmașii săi, consătenii, Primăria, să-i aducă, cel puțin acum, după 42 de ani de la decesul său de martir, în 27 iulie, un prinos de recunoștință.

P.S. Mulțumesc doamnei inv. Ana Chialda, nepoata marelui patriot, pentru informațiile date.

Vizita la Sibiu a Prof. Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveția)

În zilele de 10—11 mai 2001 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu a primit vizita D-lui Profesor Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveția). Domnul Walter Dietrich este reprezentantul Facultății sale (unde predă Vechiul Testament) pentru Parteneriatul dintre cele două Facultăți de Teologie din Sibiu (cea Ortodoxă și cea Evanghelică) și cele două Facultăți de Teologie din Berna (cea Reformată și cea Veche-Catolică, ambele în cadrul Universității din capitala Elveției).

Vizita în România a Profesorului Walter Dietrich a început încă în data de 5 mai, fiind mai întâi oaspetele Facultății de Teologie Evanghelică din Sibiu. Acolo a susținut mai multe prelegeri și ore de seminar.

Vizita la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” a început joi, 10 mai, printr-o prelegere ținută de studenții de anul II, cu tema „Violența și eradicarea violenței în Sfânta Scriptură”. Aceeași temă fusese prezentată cu o zi înainte și la Sighișoara, în cadrul Conferinței Preoților Bisericii Evanghelice C.A. din România. În acest referat, Prof. Dietrich a analizat anumite texte din

Vechiul Testament (în care sunt prezentate acțiuni violente ale poporului evreu împotriva dușmanilor externi, cât și împotriva celor care nu respectau monoteismul), comparându-le cu pasaje scripturistice care oglindesc dragostea lui Dumnezeu și porunca iubirii și a înțelegerii dintre oameni. Prof. Dietrich a subliniat faptul că politica pacifistă își are originea în Biblie, Biserica trebuind să îi susțină pe toți aceia care urmăresc consolidarea păcii.

După această prelegere, a avut loc o întâlnire a oaspetelui cu mai multe cadre didactice ale Facultății de Teologie Ortodoxă (Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății; Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, șef de catedră; Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea, responsabilul din partea Facultății pentru parteneriatele externe; Pr. Lect. Dr. Irimie Marga). S-au discutat mijloacele pentru întărirea parteneriatului dintre Facultățile din Sibiu și Berna. Acestei discuții s-au alăturat apoi și cadre didactice de la Fa-

cultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu (Dr. Hans Klein, Decanul acestei Facultăți; Dr. Berthold Koerber; Dr. Jenő Kiss și Dr. Marc van Wijnkoop-Luthi). S-a discutat organizarea unei călătorii de studiu în România, în anul 2002, la care să participe atât cadre didactice, cât și studenți ai Facultății din Berna, precum și organizarea în anul 2003, la Sibiu, a unui simpozion teologic, cu tema „Biserica și eradicarea violenței din societate”.

Vineri, 11 mai, Prof. Walter Dietrich a susținut o a doua prelegere la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, cu tema „Reflecția personalității regelui David în cultura europeană”. Domnia regelui biblic David a fost, mai întâi, analizată în contextul concepției despre regalitate din Orientul Apropiat Antic. Pentru a ilustra modul în care au fost receptate diferitele trăsături ale regelui David de către cultura europeană, Prof. Dietrich a prezentat o serie de diapozitive, înfățișând diferite sculpturi și picturi ale unor artiști celebri.

Oaspetele și-a încheiat vizita la scurt timp după susținerea celei de a doua prelegeri, întorcându-se în Patrie încă în aceeași zi.

Asistent
PAUL BRUSANOWSKI

„Fericit este omul care a aflat înțelepciunea pentru că... viața lungă este în dreapta ei“

Pilde, 3, 13.16.

Părintele Prof. dr. Nicolae Neaga la 99 de ani

La 26 iulie a.c. părintele profesor dr. Nicolae Neaga va împlini venerabila vârstă de 99 de ani. Deși în spiritul gândirii biblice vârsta ideală este 120 de ani (anii vieții lui Moise), totuși vârsta centenară este un dar de care se bucură foarte puțini dintre oameni. O astfel de vârstă este în mod cert o răsplătă de la Domnul pentru viața cumpătată, trăită sub semnul credinței, în cultul muncii și al iubirii față de oameni. Toate aceste virtuți: credința, activitatea creatoare și iubirea față de semenii au caracterizat personalitatea atât de complexă a ilustrului dascăl și zeolusului slujitor al altarului.

Anii tinereții au însemnat perioada temeinice pregătiri în cele mai prestigioase instituții de învățământ gim-

nazial, liceal și universitar din țară și străinătate. Astfel, între 1914—1918 a urmat clasele gimnaziale la gimnaziul german din Sebeș, iar între 1918—1922 — clasele liceale la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov și Liceul „Aurel Vlaicu” din Orăștie. Studiile teologice universitare le-a frecventat la Cernăuți (1922—1926), unde și-a luat licența, iar cele postuniversitare la Facultatea de Teologie din Atena și la Facultățile de Teologie catolică și protestantă de la Strasbourg, în cununa cu doctoratul, în 1933, promovat la Cernăuți.

A debutat apoi ca profesor de studiul Vechiului Testament și Lb. ebraică (1928), la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu, post pe care a rămas până

în 1973, când s-a pensionat. Este vorba de 45 de ani de activitate didactică neîntreruptă, prestată cu competență și dăruire. Cam tot pe atâtea serii de absolvenți și licențiați ai acestei instituții de învățământ teologic, venerabilă și ea ca și dascălul pe care îl omagiam, au cunoscut poruncile Legii și prevestirile profeților din cursurile atractive ale preotului profesor dr. Nicolae Neaga. O parte din aceste cursuri au intrat în alcătuirea manualului de Studiul Vechiului Testament, publicat în 1958, în colaborare cu pr. profesor dr. Vladimir Prelipcean, de la București și pr. prof. dr. Gh. Barna de la Oradea.

În paralelă cu munca didactică a desfășurat și o prodigioasă activitate de

cercetare, concretizată în publicarea a mai multor volume, a sute de studii, articole, recenzii, cronici. Prioritar s-a preocupat de profețiile mesianice, pe care le-a selectat și comentat în volumul intitulat „Hristos în Vechiul Testament” (Sibiu, 1944) ca și în alte volume precum „Profeții mesianice în Vechiul Testament. Texte” (Sibiu, 1929); „Contribuții la lămurirea textelor mesianice din cartea Facerii” (Sibiu, 1930); „Profetul Daniel despre Hristos” (Sibiu, 1933); „N-am venit să stric Legea!” Considerații generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament” (Sibiu 1940).

A prezentat apoi, în substanțiale studii, personalitatea unor reprezen-

tanți de seamă ai perioadei biblice vechitamentare precum: Avraam, Moise, David și Solomon. S-a aplecat cu dăruire și asupra scrierilor unora dintre profeți precum Ieremia, Daniel și Obadia. Valoarea spirituală și socială a Vechiului Testament, Poezia biblică, Ideea de mântuire în Vechiul Testament, Statul în concepția vechitamentară, Probleme de ecologie în Vechiul Testament sunt tot atâtea teme pe care le-a abordat cu competență erudită dascăl dr. Nicolae Neaga.

În colaborare cu alți profesori de Teologie biblică a alcătuit un comentariu complet al Bibliei, care din nefericire se află încă în manuscris.

S-a remarcat și ca un foarte activ traducător din scrierile patristice. De altfel, toată cercetarea pe care a întreprins-o a fundamentat-o pe literatura Părinților Bisericii.

A condus, în calitate de rector, destinele Academiei Teologice din Sibiu și a redactat Anuarele acesteia, în perioada 1946—1949.

A fost o pilduitoare prezență la altarul și amvonul catedralei mitropolitane din Sibiu. A activat ca

membru în Adunarea eparhială și în Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la conferințe și congrese în țară și peste hotare. A fost membru în comisii de doctorat și a condus doctoranzi în specialitate.

De un deceniu părintele prof. Nicolae Neaga și-a stabilit domiciliul la Timișoara, slujind și predicând la catedrala mitropolitană, iar după înființarea secției Teologice din cadrul Facultății de Litere, Istorie și Filosofie a Universității de Vest, a predat disciplinele de specialitate la aceea secție.

La acest popas aniversar, înălțăm rugăciuni către Părintele ceresc să reverse asupra iubitelui nostru dascăl harurile sale cele bogate, să-l păzească sănătos, îndelungat în zile, spre bucuria noastră a tuturor.

Îi cerem scuze că n-am așteptat centenarul, dar făgăduim să-l omagiam și după împlinirea vârstei de 100 de ani. Pentru că ne spune mereu că „face umbra pământului”, dorim să-l asigurăm că ne plecăm fericiți la umbra sa ocrotitoare.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Penticostarul — izvor al predicii și catehezei

(Urmare din pag. a 2-a)

chin a adus canonul de la Ūtrenia Paștilor la un normativ folosindu-se de frumoasa predică de Paști a Sfântului Grigore de Nazianz: „Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință” sau „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignit m-am ieri împreună cu Tine; Insuși Mântuitorul mă preamărește, întru Împărăția Ta”. O altă cuvântare a Sfântului Grigore de Nazianz se termină cu următoarele cuvinte: „O, Paștile cele mari și preasfințite; O, Hristoase, înțelepciunea și Puterea și Cuvântul lui Dumnezeu, dă-ne nouă și mai cu adevărat a ne împărtași în ziua cea neînserată a Împărăției Tale”, iar în Penticostar citim până în ziua de astăzi Cuvântul de învățătură al Sfântului Ioan Gură de Aur.

După secolul al V-lea cultura în Răsărit, dar nu numai, intră într-un proces de decădere iar oratoria suferă un declin, de aceea ultimele secole ale primului mileniu nu abundă în predici cu semnificații pentru conturarea unor aspecte ale cultului divin. Cu toate acestea acum este epoca în care cultul creștin se cristalizează, mai ales prin contribuția unor mari personalități ale primelor opt secole: Roman Melodul, Andrei Criteanul, monahii de la mănăstirea Studion și nu în ultimul rând Sfântul Ioan Damaschin.

Pentru a face cât mai simțită prezența în Biserică într-un cadru sărbătoresc a lui Iisus Hristos Cel înviat, Sfinții Părinți au alcătuit Penticostarul și au așezat în cele opt duminici cuprinse în el, prăznuirea numai a acelor momente din viața Mântuitorului care scot în evidență mesianitatea și dumnezeirea Sa, întărind totodată și credința în adevărul Învierii Sale. Unele duminici ale Penticostarului cum sunt: duminica vindecării slăbănogului de la Vitezda, duminica samaritanilor și a vindecării orbu-

lui din naștere meritau să fie așezate în acest răstimp pentru că ne amintesc de acele evenimente din viața Mântuitorului care s-au împlinit tocmai în acest răstimp al Cincizecimii cu deosebire că în acele timpuri sărbătoarea Paștilor, a înjumătățirii Praznicului și a Cincizecimii se prăznuiau după porunca Legii date de Dumnezeu evreilor prin Moise. Aceste cuvântări și fapte primesc alte semnificații în Biserică după Învierea Domnului. Toate aceste duminici oferă și admirabile subiecte de predică pentru preotul slujitor. Mai mult, imaginea descriptivă de bogată și consistentă oferă nu numai tematici interesante de abordat dar ele însele devin adevărate cateheze pentru urechea creștinului practicant. Este suficient să amintim doar câteva dintre acestea: Coborârea Mântuitorului la iad; Hristos — Lumina lumii; Hristos — Paștele nostru care s-a jertfit; Despre desăvârșirea creștină; Învierea, garanția vieții noastre veșnice. Referitor la cultul creștin un apusean spunea undeva că în comparație cu Biserica romano-catolică în Biserica Ortodoxă valoarea didactică a cultului divin este mai pregnantă, deși — spune el — în Biserica Ortodoxă nu există școli speciale de catehizare. Cu toate acestea poporul ia parte mai apropiată și mai îndestulătoare la serviciul liturgic. Catehizarea maselor așa cum se face la ortodocși e mai eficace decât lecțiile de pe băncile școlilor de catehizare apusene. Constatarea lui este adevărată dacă admitem că scopul inmelor liturgice este unul practic și urmărește formarea conștiințelor religioase și transformarea vieții. Cel mai simplu exemplu este mesajul pe care ni-l transmite imnul „Ziua Învierii...”. Ce altceva ne învață acest imn dacă nu încercarea de către fiecare dintre noi a sentimentului iubirii, care este cel mai mare fior care străbate sufletul omului. Rolul pedagogic se reflectă în scopul trezirii celui mai înalt sentiment al iubirii, atât față de Dumnezeu cât și față de aproapele, care merge atât de departe până la iubirea față de dușmani.

Textul Penticostarului dar și perioada în sine sunt o valoare și pentru viața duhovnicească a credincioșilor. Iată doar unul din cele mai potrivite texte care pune în evidență una din cele mai cuprinzătoare chemări cuprinse în Penticostar. „Veniți să bem băutura nouă, nu din piatră seacă făcută cu minuni, ci din izvorul nesticăciunii, din Hristos Cel ce a izvorât din mormânt, întru care ne întărim”. Această perioadă dezvăluie fiecăruia dintre noi actul final al desăvârșirii creației. Trezirea „de la moarte la viață” este ideea centrală de care abundă cântările Penticostarului și exprimă de fapt miezul credinței Bisericii cât și a fiecărui credincios în parte. Nota dominantă a celor mai multe

cântări ale Penticostarului constă în tendința susținută de a scoate în evidență, de a întări și preamări dumnezeirea Mântuitorului a cărei certitudine stă tocmai în faptul Învierii. De aceea în scop pedagogic Biserica a folosit în ambianța textelor scrise acele imagini, acele asemănări sau comparații care ar transpune mai adecvat realitățile spiritualele dumnezeiești, plasându-ne cu mintea și cu simțirea în „veacul luminii celei pururea fiitoare” cum zice o cântare de la Paști. În acest fel Penticostarul, prin conținutul dogmatic și de învățătură, împlinește în bună măsură funcția catehetică a Bisericii devenind în același timp și unul din cele mai importante izvoare ale predicii creștine.

In memoriam: AUREL POPA

În istoria culturii românești, profesorul AUREL POPA este reprezentativ prin modul strălucit cum a ilustrat catedra, prin patriotisimul său integral, prin devotamentul cu care și-a slujit țara și poporul și a adus o valoroasă contribuție la desăvârșirea statului național unitar. Așa se conturează și azi în amintirea noastră imaginea celui pe care l-am cunoscut.

Care dintre elevii săi nu și-a aduce aminte de fostul profesor AUREL POPA, de prelegerile sale de înaltă ținută, de crezul național cu care el le însușea.

Prin AUREL POPA, Arpașul, satul său natal se găsește printre așezările de renume ale Transilvaniei. Se observă aici spiritul innoitor pe care i l-a imprimat, puternica personalitate a lui AUREL POPA.

Distinsul dascăl făgărășan, pe lângă simțul demnității naționale, a adus cu sine și o deosebită experiență de luptător, pentru drepturile românilor.

AUREL POPA a fost un filosof versat și un intelectual de marcă, așa cum îl caracterizează academicianul IOAN PETROVICI.

În misiunea sa de dascăl a fost un om de concepții lucide și de acțiuni hotărâte. Neîndoiește, s-a numărat printre fruntașii învățământului din Ardeal, cum scria marele nostru poet OCTAVIAN GOGA. Iar omul de Stat IOAN POPESCU PUTURI, afirma despre el că a fost luptătorul care a dezvoltat o activitate deosebită și o luptă intensă pentru realizarea desăvârșirii Statului unitar român. Iar ȘTEFAN METEȘ îi scria: „Ai mers pe drumul intereselor naționale, te rog să zori la scrierea amintirilor și actelor tale așa de prestigioase”. Iar profesorul universitar și apoi mitropolitul NICOLAE MLADIN scria: „Aurel Popa a fost un fidel interpret al doleanțelor legitime ale românilor de a avea propriul lor stat național independent”.

Chiar și academicianul profesor și preot DUMITRU STĂNİLOAE a omagiat viața și activitatea lui AUREL POPA când scria:

„Profesorul AUREL POPA a reprezentat în conducerea treburilor obștești cea mai bună, cea mai reprezentativă contribuție a unui suflet ardelenesc”.

Am consențat toate acestea spre a-l readuce printre noi pe AUREL POPA și pentru a arăta că într-o zi însoțită din vara anului 1980, el a părăsit Bucureștii și a venit la Sibiu în casa surorilor din Str. Xenopol nr. 28. Nu după multă vreme, în 18 august același an, inima sa a încetat să mai bată.

A fost înmormântat la Arpaș. La căpătâiul lui au veghiat ai săi și alți prieteni și admiratori.

Călătorul care trece prin Arpașul de Sus, va zări în dreapta bisericii un singur mormânt cu o cruce înaltă, albă, pe care scrie, simplu precum modestă i-a fost toată viața: „Aici odihnește Aurel Popa, profesor de filosofie și limba română, 1888—1980”.

Regret că monografia dedicată acestui vestit dascăl, pe care am lucrat-o azi și ani, nu s-a tipărit.

Pr. Prof. DR. NICOLAE NEAGA

Dan Răpă-Buicliu, CARTEA ROMÂNEASCĂ, 2 vol., Galați, Editura Alma, 2000, vol. I: STUDIA BIBLIOLOGICA, 248 p., vol. II: ADDITAMENTA, I, 1536—1830, 496 p.

Cartea cuprinde rezultatele cercetărilor lui Dan Răpă-Buicliu — doctor în istorie (medievist), bibliolog și bibliofil — desfășurate câteva decenii, privitoare la un domeniu generos al culturii românești, acela al cărților vechi. Ineditul lucrării este subliniat de autorul însuși în concluziile primului volum, care cuprinde un bagaj informațional bogat privind cărțile românești, autorii și artiștii lor, în contextul mai vast, al civilizației tiparului. Sunt paginile care sugerează cel mai bine relația dintre bibliologie și istoria culturii, cu detalii pasionante, care trimit direct la disciplina, mai tânără la noi, a istoriei mentalității. Pornind de la cărțile înregistrate bibliografic în cele patru volume ale *Bibliografiei românești vechi (1508—1830)* a lui Ioan Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simonescu, precum și de la contribuțiile ulterioare ale unor cercetători în domeniu, printre care se numără autorul însuși, D-Sa a adunat tot ceea ce s-a scris și s-a interpretat în jurul fiecărei tipărituri; paginația, cuprinsul, izvoarele utilizate, paternitatea de autori, traducătorii ori meșteri tipografi, datarea și localizarea imprimării, ornamentica, edițiile, considerațiile privind sem-

nificația în plan cultural-istoric, efectul și mesajul lor de când au apărut și până azi, alcătuind un tablou sintetic de referințe. Este cunoscut faptul că orice lucrare științifică, oricât de bine documentată ar fi, trebuie să răspundă unor cerințe impuse de actualizarea informației tematic, de interdisciplinaritate, de o revizuire și adăugire, efectuată fie de autor, fie de alți redactori în perioada postumă, pe calea reeditării, care să-i confere un plus valoric. În primul volum, *Studia bibliologica*, autorul face referințe speciale asupra cărții vechi românești, fiind analizat un întins registru tematic, în așa fel încât avem în fața noastră o lucrare complexă, înaltă, un „supliment” la *Bibliografia românească vechi*. În cel de al doilea volum — numit de autor *secțiune* — avem la dispoziție o adăugare bibliografică motivată obiectiv, constând din opera imprimată a unor autori și cărturari români și străini asimilați spațiului cultural-istoric românesc. În calitate de corector, prețins neglijent, autorul solicită *stimatului cititor* — citându-l pe monahul poet Rafail — de a fi crezut și iertat ... [acolo] unde am greșit.

[C.I.]

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, P.S. Episcop-vicar VISARION RAȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- **2 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea de maici de la Valea Hârțibaciului, prot. Agnita.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală și a adresat cuvânt de învățătură membrilor Oastei Domnului prezenți la slujbă.
- **3 Iunie a.c.**, — RUSALIILE — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala din Sibiu rostind cuvânt de învățătură. Seara a slujit tot acolo Vecernia cu rugăciunile speciale de plecare a genunchilor.
- **4 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prilejul zilei hramului (Sf. Treime).
— Seara a participat la Vecernia ecumenică din Dumbrava Sibului rostind un cuvânt de învățătură cu tema „Duhul Sfânt și Botezul”. Au participat reprezentanți ai confesiunilor creștine din Sibiu.
- **5 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea de maici de la Sibiel, prot. Săliște, cu prilejul hramului rostind cuvânt de învățătură.
- **6 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la terminarea Seminarului.
- **7 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a participat la banchetul festiv al absolvenților Seminarului Teologic Ortodox din Făgăraș.
— A cercetat biserica parohială din Feldioara, prot. Făgăraș, aflată în șantier de pictură.
- **8 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **9 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— A participat la lucrarea revistei ecumenice a studenților teologi „Corpus Christi” rostind o alocuțiune.
— A săvârșit Taina Sf. Cununii tinerilor Dumitru și Ionela Rotaru în biserica din Turnu-Roșu.
— A cercetat canonic Mănăstirea „Sf. Maria” de la Turnu-Roșu.
- **10 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în orașul Tâlmaciui rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit și predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Sebeșul de Sus, prot. Avrig.
- **12 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a făcut o vizită la Ferma Mitropoliei din Tigliari și la șantierul noii biserici ce se construiește în acest cartier sibian.
- **14 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a noii Capetele cu hramul „Sf. Ev. Luca” de la Spitalul ASTRA din Brașov și Sf. Liturghie arhierescă rostind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. Ciprian Comșulea a fost hirotesit într-un sacelar.
— A cercetat Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.
- **15 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a participat la vernisajul unei expoziții organizată de Muzeul de Istorie din Sibiu rostind o alocuțiune.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **16 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu iar seara Vecernia în Catedrală.
- **17 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Mănăstirea de maici de la Măgura-Jina, prot. Săliște rostind cuvânt de învățătură.
— A săvârșit tunderea în monahism a monahiei Tecla din soborul mănăstirii.
- **18 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit slujba înmormântării credinciosului Dumitru Ivan din Tâlmaciui, fost cântăreț și epitrop al parohiei, rostind cuvânt de învățătură.
— A prezidat lucrările unei comisii în legătură cu Hotelul Bulevard.
— A primit pe Rev. Gibson din Anglia.
- **19 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.
— Seara a slujit în Catedrală Vecernia și Acatistul Mântuitorului.
- **21 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a vizitat canonic biserica parohială din Poplaca, prot. Sibiu, aflată în șantier de restaurare exterioară.
- **23 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **24 Iunie a.c.**, — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica de lemn cu hramul „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” din Poiana Brașov rostind cuvânt de învățătură. La vremea potrivită a hirotonit într-un preot pe Ierod. Dometie Comănci pe seama Mănăstirii Sâmbăta de Sus.
— Seara a slujit și predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Moeciu de Sus prot. Brașov (Pr. paroh Gheorghe Colțea).
— În aceeași zi a vizitat cele două biserici parohiale din Râșnov.

Arhid. VASILE AVRAM

† Ivan Dumitru — cântăreț bisericesc

Sâmbătă 16 iunie a.c., a trecut la cele veșnice după o scurtă dar grea suferință cel ce a fost cântăreț bisericesc și epitropul bisericii „Sf. Nicolae” din Tâlmaciui, jud. Sibiu, IVAN DUMITRU.

Născut în anul 1929 în localitatea Tâlmăcel într-o familie de țărani ortodocși, a urmat cursurile școlii generale și ale școlii de ucenici din Făgăraș, fiind vreme de 40 de ani muncitor la fabrica „Firul Roșu” din Tâlmaciui.

Inzestrat de Dumnezeu cu un glas frumos a devenit cântăreț principal și epitrop al parohiei din Tâlmaciui, fiind un exemplu de credincioșie, de evlavie și de devotație față de Sf. Biserică. Era un spirit mereu novator, un bun chivernisitor al averii Bisericii și un iubitor al podoabei Casei Domnului.

Slujba înmormântării a avut loc luni 18 iunie a.c., în monumntala biserică cu hramul „Sf. Nicolae” din orașul Tâlmaciui, fiind oficiată de un sobor de preoți avându-l în frunte pe P.S. VISARION RAȘINĂREANU, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului care a ținut cuvântul de învățătură în care a reliefat personalitatea celui adormit întru Domnul și care a transmis familiei condoleanțe din partea I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului.

Regretat de toți credincioșii din Tâlmaciui ca și de toți cei care l-au cunoscut, în sunetul jalnic al clopotelor, sicriul cu trupul neînsuflețit al cântărețului DUMITRU IVAN a fost așezat spre odihnă veșnică în cripta pregătită din vreme, lângă biserica pe care a slujit-o vreme de peste 40 de ani.

Veșnică să-i fie pomenirea.

PARTICIPANT

AGENDA I.P.S.
MITROPOLIT ANTONIE

- **Duminică, 3 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie la biserica din Cartierul Valea Aurie. La sfârșitul Sf. Liturghiei a rostit un cuvânt de învățătură și a acordat distincția „Crucea patriarhală” P.C. Pr. Simion Săsăuțan, parohul bisericii și consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
- **Luni, 4 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, oficiată de P.S. Visarion Rașinăreanu, episcop-vicar și un impresionant sobor de preoți, cu ocazia hramului „Sf. Treime” și a 95 de ani de la sfințirea Catedralei. A rostit un cuvânt de învățătură.
- **Marti, 5 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană cu ocazia încheierii cursurilor promoției absolvenților anului universitar 2001 și a întrunirii absolvenților care au terminat în urmă cu 30 de ani. A rostit un cuvânt de învățătură tuturor celor prezenți.
- **Joi, 7 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană pe P.C. Pr. Ioan Trifan, parohul bisericii „Azil” din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Chifor Nicolae, lector universitar la Facultatea de Teologie din Iași.
- **Luni, 11 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Pr. Florentin Gheorghiu din Suceava.
- **Miercuri, 13 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- **Joi, 14 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și pe Ierom. Daniel Breabăn, Secretarul Mănăstirii.
- **Luni, 18 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe Rev. Gibson (Anglia) și pe Pr. Boian din Sighișoara.
- **Joi, 21 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Pr. Traian Valdman, parohul bisericii ortodoxe române din Milano, împreună cu un grup de 14 persoane aflați în trecere prin Sibiu. A fost prezent și P.S. Visarion Rașinăreanu, episcop-vicar.
- **Vineri, 22 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, duhovnicul Mănăstirii „Dintr-un lemn”, județul Vâlcea.
— A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la care au fost invitați Dl. Ing. Ilie Carabulea, patronul Societății ATLASIB, D-na economist Maria Balașcu, Managerul general al Societății S.C. CIBINUM S.A. și dl. av. Ioan Morariu, colaboratorul Arhiepiscopiei Sibiu, discutându-se problema Hotelului Bulevard, proprietatea Arhiepiscopiei.
- **Luni, 25 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
- **Marti, 26 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe Dl. ec. Nicolae Lazăr din Sibiu.
— A prezidat Lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
— A primit pe P.C. Ierom. Lavrentie de la Mănăstirea Frâsinei.
- **Joi, 28 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe dl. Ing. Paul Andrei și pe dl. ec. Dacian Ștefan din București.
- **Vineri, 29 Iunie a.c.**, — I.P.S. Sa a primit pe Dl. Ovidiu Preutescu, pictor din București.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Stavropoleos. Ctitorie, oameni, fapte,
București, 2000, 144 p.

Biserica Stavropoleos — martoră tăcută a timpurilor cărora le-a supraviețuit, a oamenilor care, în trecerea lor efemeră, și-au plecat genunchii înaintea altarului ei sacru.

Era o datorie morală a slujitorilor și credincioșilor care au readus la viață — prin prezența lor — străvechul lăcaș de cult de aici, redactarea unei cărți care să prezinte acest monument al artei bisericești de la noi. Această datorie a fost asumată de protosinghelul Iustin Marchiș, Constantin Bălan, Dan Mohanu, Gh. Mănușu Adameșteanu.

Cartea este în același timp un album, extrem de bine realizat artistic, care reușește să transpună privitorului în atmosfera unică a ctitoriei ieromonahului grec Ioanichie, viitor arhieru, cu titlul „Stavropoleos”, din secolul al XVIII-lea, inițial mănăstire. Informațiile sunt dense, cartea este bine documentată, fă-

când cunoscute celor interesați dificultățile prin care a trecut monumentul, egumenii care i-au slujit și l-au consacrat, fostele proprietăți ale mănăstirii, numele binefăcătorilor ei, ecumenismul pe care îl propovăduiește în numele iubirii de oameni.

Părintele Iustin Marchiș reușește să ne convingă de faptul că trăirea spirituală de la Stavropoleos este irepetabilă pentru cel ce îi calcă pragul, lăcașul ocupând un loc distinct între bisericile și comunitățile ortodoxe din România. Și parcă ne dorim să se împlinescă un vis, o rugăciune stăruitoare: „Stavropoleos va fi din nou, să nădăjduim, mănăstire, la cumpăna dintre milenii”.

Cert rămâne faptul că așa cum biserica Stavropoleos reprezintă o bijuterie arhitectonică, această carte constituie o „bijuterie” sub raportul realizării artistice.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

* Semnalăm * Semnalăm *

● Serghei Bulgakov, „Rugul care nu se mistuie”, Studiu de interpretare dogmatică a unor elemente ale cultului Maicii Domnului în Ortodoxie. Traducere din lb. rusă de Boris Buzilă, Editura Anastasia, 2001, 257 p.

„Prezentul studiu consacrat cultului Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă a fost conceput inițial, acum câțiva ani, ca o analiză critică a dogmei catolice a imaculatei zămisliri a Maicii Domnului (1854). Pe parcursul elaborării am ajuns la concluzia că n-ar trebui să mă limitez la o analiză negativă, ci să încerc să privesc problema dintr-o perspectivă constructivă, pe baza doctrinei Bisericii despre Maica Domnului, așa cum este cuprinsă în manifestările liturgice ale cultului. Autorul este conștient de dificultățile pe care le ridică o asemenea exegeză teologică, neavând intenția să acorde o importanță exagerată propriilor supoziții, considerându-le opinii teologice personale, într-un domeniu pe cât de dificil, pe atât de insuficient investigat. În această chestiune, temelia de neclintit a teologhisirii este, dincolo de ceea ce definesc dogmatic explicit Biserica, Sfânta Scriptură, tradiția patristică și viața liturgică a Bisericii, inspirată de Duhul Sfânt, îndrumările și mărturiile acesteia. Cu alte cuvinte, realitatea dogmatică trece înaintea doctrinei teologice.

Prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, dă tărie neputincioasei și sârmanei mele mâini!” (Serghei Bulgakov).

E un studiu care trebuie citit cu toată atenția și mai ales cu toată bunăvoința. Căci Maica Domnului este ființa de legătură cu Iisus Hristos și nu putem să nu îi acordăm toată cinstea.

Cartea trebuie citită cu multă atenție, cu adevărată credință în vederea sporului duhovnicesc. Atunci ne putem apropia cu convingerea că e o încercare care o ridică pe Maica Domnului la starea de *Rug Aprins* care nu mai are stingere.

● Tot Editura Anastasia ne dă posibilitatea de a semnală o carte interesantă, cum ar fi: „*Un modern la Athos*”, de Axinte Frunză, București, 2001, 320 p. Cartea se bucură de o introducere a Acad. Virgil Cândea, de la pag. 5-18.

Despre autor aflăm că s-a născut în satul Scorțeni, jud. Orhei, în anul 1860, a absolvit Seminarul Teologic din Chișinău, iar studiile superioare la Odesa. Trece la cele veșnice în 1933, și este înmormântat în cimitirul Bellu.

„Cartea lui Frunză nu este un jurnal de călătorie, ci mai degrabă un amestec de observații, judecăți și impresii despre oameni și locuri în care spațiul și timpul rămân adesea într-un plan secundar.

El împărtășește mulțumirea românilor din Sfântul Munte că dintre „ai lor” fac parte cei cu viețuirea cea mai aspră dusă în peșterile și între stâncile din sud-vestul Peninsulei, la Kirașa cea „pustie ca și marea din fața ei”.

Ediția de față reproduce, așadar, primele două capitole din Muntele Athos după „Viața românească”, restul textului după ediția 1943, cu minime îndreptări tacite, semnalate în note numai în cazurile unor erori insolubile. Au fost lăsate însă în mod deliberat deoparte în minime cazuri și înlocuite cu puncte de suspensie [între paranteze drepte], câteva expresii licențioase și reflecții cu totul nepotrivite, la care, probabil, chiar autorul ar fi renunțat într-o formă definitivă a cărții lui” (Virgil Cândea).

Această carte este de mare folos sufletesc. Cuprinde în ea tot ceea ce găsim oamenii mari ai duhovniciei și lasă fiecăruia posibilitatea să-și aleagă un model care i se pare potrivit pentru sine. Și sunt foarte mulți aceia care i se recomandă. Cred că e o bună selecție și toți își vor găsi îndrumătorul pe care îl preferă.

● *Parusia* sau despre a doua venire, de Pr. Petre Chiricuță, cu o pledoarie de Aurel P. Savin, ediție îngrijită de Radu Comănescu, Editura Anastasia, București, 2001, 354 p.

Este o carte scrisă de părintele Petre Chiricuță, care era un căutător veșnic și sincer pentru a găsi druzul cel bun.

„Scopul acestei cărți nu este să stârnească curiozitatea cititorilor, ci mai ales să-i prevină de primejdia în care se găsește, să-i deștepte, prin conținutul ei creștin, din letargia și din inconștiența lor de azi.

În zilele noastre se repetă, cu împietrire în păcat, starea de lucruri premergătoare Potopului lui Noe. Azi nu suntem mai ignorați, ci, mai ales, prin sarcasm, vădăm același duh satanic ce va robi și pe acei „hristoși” mincinoși, care vor face semne și minuni atât de mari încât să ne înșele, dacă va fi cu putință, chiar și pe cei aleși, toate acestea spre încântarea lui Antichrist... Pentru că puternicele chemări la mântuire îi întorcem spatele, preferăm fața crispată a unei lumi corupte și mizerabile, a cărei mască politicoasă și preventivoare ascunde, de fapt, o nepăsare înveninată de ură...

Însă, citirea acestei cărți îți pune la îndemână înțelepciunea Bisericii, în care vei găsi harul de a te putea înfrânți în lupta cu păcatul! Și atunci, autorul, ca și editorul, la fel vor zice: „Mulțumim Ție Doamne!”... (Aurel P. Savin).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 33. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeala, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rașinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mireca Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.